

یکی از احکام مورد مناقشه برنامه هفتم توسعه تبصره ۱ ماده ۵۰ است آنجا که وزارت راه و شهرسازی را مکلف می‌کند در راستای اضافه شدن معادل حداقل ۰.۲ درصد مساحت سرزمین به ظرفیت سکونتگاهی کشور با تراکم حداکثر ۶۰ نفر در هکتار، در روستاها، شهرهای کوچک و میانی، مناطق مرزی و شهرکسازی با رعایت سند آمایش سرزمینی، قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها و تبصره (۲) ماده (۹) قانون جهش تولید مسکن برنامه‌ریزی و اقدام کند.

به منظور تسهیل مهاجرت معکوس اقشار مختلف جامعه، در این واگذاری شرط سکونت ۵ سال لحاظ نخواهد شد و وزارت راه و شهرسازی مجاز است واگذاری را به صورت ۹۹ ساله انجام دهد.
فراثر از نکات مثبت و مترقی قانون مانند تمرکززدایی و توجه به شهرهای کوچک و متوسط، توجه به اراضی زراعی و باغات و تشویق به مهاجرت معکوس باید از منظر فنی نیز مورد بررسی قرار گیرد که این قانون با توجه به نیاز فعلی و همچنین ظرفیت اجرایی و اقتصادی امکان تحقق دارد.

با توجه به آنکه کشور ۱۶۴۸۱۶۹ کیلومتر مربع مساحت دارد طبق این قانون باید قریب به ۳میلیارد و ۳۰۰میلیون مترمربع معادل ۳۳۰ هزار هکتار به فضای سکونتگی کشور اضافه شود.
جالب آنکه در حال حاضر محدوده تمامی شهرهای مراکز استان‌ها ۳۷۰ هزار هکتار است و تقریباً معادل پهنه ۳۱ مرکز استان باید به پهنه سکونتگی کشور اضافه شود. این مقدار برابر پهنه تهران، ۱۰ برابر مشهد و ۱۵ برابر تبریز خواهد بود. طبق استانداردهای شهرسازی ۵۰درصد از پهنه‌های الحاقی به زمین مسکونی (زیربنای مسکونی و محوطه مسکونی)، ۲۵درصد معابر، ۱۰درصد فضای سبز و ۱۵درصد به خدمات شهری اختصاص خواهد یافت. از آنجا که در قانون مقید شده است که تراکم ۶۰ نفر در هکتار رعایت شود، الگوی توسعه مسکن به صورت واحدهای یک طبقه و ویلایی خواهد بود. مطابق قوانین شهری، ۶۰ درصد از زمین‌های مسکونی به زیربناسا و ۴۰ درصد به محوطه اختصاص خواهد یافت. با این تفکیک ۹۹۰میلیون مترمربع به زیربنای مسکونی کشور اضافه خواهد شد و ۶۰میلیون مترمربع محوطه‌سازی فضای مسکونی خواهد بود. ۸۲۵میلیون مترمربع معادل ۲۵ درصد از کل به معابر، ۳۳۰میلیون متر مربع معادل ۱۰ درصد به فضای سبز و ۴۹۵میلیون مترمربع معادل ۱۵ درصد به خدمات روبرنایی مانند خدمات شهری اداری، تجاری، آموزشی و... اختصاص خواهد یافت. این سطح از زیربنای مسکونی معادل ۸میلیون مسکن جدید خواهد بود یعنی فقط در شهرهای کوچک و متوسط بیش از ۲۴میلیون جمعیت جدید ساکن شود بدون محاسبه رشد جمعیت کلان‌شهرها و شهرهای بزرگ. در افق چه سالی ما به چنین جمعیتی خواهیم رسید، شاید دهه‌ها طول بکشد.

درحالی‌که هدف‌گذاری کمی برنامه هفتم ساخت سالانه یکمیلیون واحد مسکونی در سراسر کشور اعم از کلان‌شهرها، روستاها، شهرهای کوچک مسکن خصوصی حمایتی یا بافت فرسوده است، این طرح ظرفیت ساخت سالانه یک‌میلیون و ۴۰۰ هزار واحد در سال را فقط در شهرهای کوچک و متوسط فراهم خواهد کرد. اگر به صورت حداقلی هزینه هر مترمربع مسکونی ۲۰میلیون تومان، هزینه هر مترمربع کاربری‌های شهری و خدمات روبرنایی ۲۵میلیون تومان، هزینه هر مترمربع معابر همراه با روشنایی، تاسیسات و جداول و... ۲میلیون تومان، هزینه هر مترمربع فضای سبز ۴میلیون تومان و هزینه هر مترمربع محوطه مسکونی ۵میلیون تومان باشد به این ترتیب معادل:

۱۹۸۰۰همت هزینه ساخت زیربنای مسکونی، ۳۳۰۰همت محوطه مسکونی، ۱۶۵۰ همت معابر، ۱۳۲۰ همت فضای سبز و ۱۳۳۵۰ همت برای خدمات روبرنایی و سرانه‌های شهری، به منابع مالی نیاز هست. بنابراین ساخت ۲دهم درصد از مساحت سرزمین و اضافه کردن آن به سکونتگاه‌های کشور، به همراه خدمات وابسته به آن بیش از ۲۸ هزار همت منابع مالی نیاز دارد.برای درک بزرگی منابع مورد نیاز این طرح، این رقم بیش از ۳برابر تقدننگی کشور، تقریباً معادل کل تولید ناخالص داخلی کشور و همچنین معادل فروش ۱۵ تا ۲۰ سال صادرات نفت کشور است.

هرچند که با توجه به توصیه واگذاری ۹۹ ساله، وابستگی قانون به منابع عمومی به راحتی قابل جایگزینی هم نخواهد بود اما اقتصاد کشور تکافوی چنین بلند پروازی‌ای را نمی‌دهد. درحالی‌که بودجه عمرانی کشور تنها ۴۰۰ هزارمیلیارد تومان است نمی‌توان چنین انتظاری از دولت برای تأمین مالی خدمات زیربنایی و روبرنایی داشت.

ممکن است عنوان شود این زمین برای دهه‌های متمادی است؛ که با توجه به سرعت تحولات اقتصادی و اجتماعی اضافه کردن زمین طی ۵ سال برای دهه‌های آتی امری غیرضروری است. مسلمانا در بازه زمانی ۵ ساله هم امکان تهیه طرح‌های توجیهی و توسعه شهری برای این حجم از زمین وجود نخواهد داشت و تغییر مورفولوژی شهرها و تهدید بدقوارگی از بزرگ‌ترین معضلات کشور در صورت اصرار به اجرای این قانون خواهد بود.

رویکرد عرضه زمین، توجه به مهاجرت معکوس، شهرهای کوچک و میانی همه از سیاست‌های خوب و قابل دفاع است اما بلندپروازی و هدف‌گذاری‌های بدون پشتوانه‌های محاسباتی می‌تواند اهداف سیاستی دیگر را تحت‌الشعاع قرار دهد. آنچه مسلم است اینکه این حکم از برنامه هفتم با توجه به ظرفیت و منابع اقتصادی موجود کشور امکان تحقق ۱۰۰ درصدی ندارد اما با همکاری دولت و مجلس می‌توان با بازنگری شرایط معقول‌تری برای اجرای این حکم به تصویب رساند.

تاب‌آوری بانکی مقابل شوک‌ها

این سند ۲۹ ماده‌ای که به‌عنوان «حداقل استاندارد قابل اجرا در سطح جهانی» شناخته می‌شود...

صفحه ۲

معمای رفع فیلتر تلگرام

در حالی‌که برخی منابع از آغاز مذاکرات وزارت ارتباطات با تلگرام خبر می‌دهند کارشناسان تأکید دارند...

صفحه ۴

رگولاتوری تاکسی اینترنتی

تهرانی‌ها به‌رغم ناراضی‌تی نسبی از «تنزل سطح کیفیت تاکسی‌های آنلاین»، همچنان مشتري پروپاقرص آنها هستند...

صفحه ۶

زنگ خطر کیفیت جاده‌ها

کریم حسن پور – ساختار و شیوه مدیریت زیر ساخت‌های جاده‌ای کشور نیازمند بازنگری است. طی سال‌های اخیر شاخص‌های فنی، ایمنی و اقتصادی شبکه جاده‌ای کشور روندی نگران‌کننده را نشان می‌دهد.

به‌شدت کاهش می‌دهد.

بحران تأمین مالی و پیامدهای آن

تاخیر در پرداخت مطالبات پیمانکاران و پرداخت با اوراق بهادار کمتر از ارزش واقعی، از چالش‌های جدی در حوزه تأمین مالی پروژه‌هاست.

خاشع با بیان این مطلب گفت: تاخیرهای مکرر در پرداخت مطالبات پیمانکاران و مشاوران، به‌ویژه پرداخت‌ها به‌صورت اوراق بهادار با ارزشی کمتر از اصل پول، علاوه‌بر آن، ابلاغ شاخص‌های تعدیل غیرواقع و عدم تطابق آنها با نرخ تورم واقعی مصالح، سبب شده در مواقعی پیمانکاران تنها حدود ۶۰ درصد از بهای واقعی کار کرد خود را دریافت کنند.

وی افزود: این امر فشار مالی مضاعفی بر پیمانکاران و مشاوران تحمیل کرده و انگیزه لازم برای اجرای کیفی پروژه‌ها را تضعیف کرده و به طور مستقیم بر کیفیت اجرا و استمرار پروژه‌ها اثرگذار خواهد بود؛ ضمن اینکه آنها را ناگزیر به استفاده از مصالح ارزان‌تر و ماشین‌الات و تجهیزات فرسوده کرده است.

غفلت از نگهداشت راه‌ها

یکی از خطاهای راهبردی در مدیریت زیرساخت‌ها، تمرکز بر اجرای پروژه‌های جدید به‌جای نگهداری از مسیرهای موجود است. عدم تخصیص بودجه کافی برای بهسازی و تعمیرات پیشگیرانه، موجب شده تا خرابی‌های کوچک به آسیب‌های گسترده تبدیل شده و هزینه‌های نگهداری و بازسازی به‌مراتب افزایش یابد.

دبیر کمیته شرکت‌های سرمایه‌گذار در آزادراه‌ها، ضمن اعلام این مطلب گفت: رئیس سازمان راهداری (به‌عنوان متولی نگهداری بیش از ۲۲۰ هزار کیلومتر راه‌های کشور)، سال گذشته از چالش جدی در بخش راهداری کشور و نیاز به بودجه ۲۵۰ هزارمیلیارد تومانی نگهداری راه‌ها خبر داده بود، در صورتی که کل بودجه عمرانی وزارت راه و شهرسازی در سال ۱۴۰۳ معادل ۶۹ هزارمیلیارد تومان بوده است.

وی افزود: همین‌طور بودجه اختصاص داده شده برای نگهداری شبکه ۳۱۰۰ کیلومتری آزادراهی کشور کمتر از ۱۵درصد بودجه استاندارد و موردنیاز بوده که سبب نگهداری نامناسب و آسیب‌دیدن جدی محورهای آزادراهی کشور شده است. فراموش تکنیم بعد از چند سال بی‌توجهی به نگهداری آزادراه نجان-قزوین که سبب آسیب جدی آن شد، ناچار شدند در ابتدای اسما، مبلغ ۷۵۰میلیارد تومان برای بهسازی صرفاً ۱۵ کیلومتر مسیر جنوبی این آزادراه اعتبار تخصیص دهند. به این ترتیب به‌ازای هر کیلومتر این آزادراه مبلغ ۱۰۰میلیارد تومان معادل چهل تا پنجاه درصد هزینه احداث یک آزادراه جدید هزینه شود.

خاشع در ادامه گفت: در صورتی که اگر در سال به مبلغ معادل ۴ درصد ارزش این آزادراه بودجه راهداری به این محور اختصاص داده شده بود، به صرف چنین هزینه سنگینی نیاز نبود و از سوی دیگر چنان خسارات سنگینی به خودروهای عبوری از این محور تحمیل نمی‌شد. این چرخه معیوب، کیفیت و بهروری راه‌ها را به‌شدت کاهش داده است و ضمن آسیب رساندن به محورهای آزادراهی سبب کاهش ایمنی و خطرات و حوادث جدی برای خودروهای عبوری و سرنشینان آن شده است. دبیر کمیته شرکت‌های سرمایه‌گذار در آزادراه‌ها، درباره نظارت موثر بر وزن بار، فقدان سامانه‌های پایش مستمر و نقش آن در تخریب روسازی راه‌ها گفت: اضافه‌بار وسایل نقلیه سنگین، به‌ویژه در محورهای ترانزیتی، باعث تخریب زودهنگام سطح راه‌ها شده است. ضعف در نظارت موثر بر وزن بار، فقدان سامانه‌های پایش مستمر و اعمال جریمه‌های بازدارنده، از عوامل مهم افزایش خرابی‌های فنی و ترک‌های زودهنگام در مسیرهای پرتردد است.

بحران نیروی انسانی و فرسودگی تجهیزات

خروج نیروهای متخصص و باتجربه از صنعت راهسازی به دلیل حقوق پایین، تاخیر در پرداخت‌ها و نبود امنیت شغلی، از چالش‌های جدی دیگر است. همچنین، فرسودگی ماشین‌آلات راهسازی و نوسانات شدید قیمت مصالح، دقت و کیفیت اجرای پروژه‌ها را کاهش داده است. دبیر کمیته شرکت‌های سرمایه‌گذار در آزادراه‌ها در این رابطه توضیح داد: یکی از ابعاد مغفول مانده این بحران، خروج نیروهای متخصص و مجرب از صنعت راهسازی است. حقوق پایین، شرایط کاری دشوار، نبود امنیت شغلی و تاخیر در پرداخت‌ها، بسیاری از نیروهای باتجربه را به مهاجرت یا تغییر شغل سوق داده است.

روزنامه سراسری اقتصادی ، اجتماعی

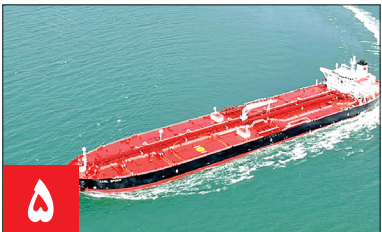
سه شنبه ۲۷آبان ۱۴۰۴

۲۷ جمادی الاول ۱۴۴۷| ۱۸ نوامبر ۲۰۲۵

شماره ۸۰۴

۸۰۰۰ تومان

کشاکش بیت کوین با بهره و تعرفه

پشت صحنه ناوگان سایه

زخمی بر پیکر هویت فوتبال

روزنامه اقتصاد

شنبه ۲۷ آبان ۱۴۰۴ شماره ۸۰۴

www.marzeghtesad.ir

❖ **ریسک‌های پولی همچنان سد راه بازار**

۴۰ روز تقویمی از بازگشایی بورس بعد از جنگ تحمیلی ۱۲ روزه می‌گذرد و این در حالی است که بازار تنها در سه روز موفق به جذب نقدینگی شده است. دیروز تالار شیشه‌ای بعد از یک خروج ممتد ۱۲ روزه شاهد ورود پول بود، ورودی که البته کارشناسان مختلف تفسیر گوناگونی از علل آن ارائه می‌دهند، اما باور غالب آنها بر این است که تا بهبود میانگین ارزش معاملات نمی‌توان به بهبود وضعیت بورس امید بست.

پس از دوره‌ای طولانی از خروج نقدینگی، حالا بسیاری از نمادها به سطوح ارزندگی تاریخی خود رسیده‌اند و نشانه‌هایی از بازگشت سرمایه‌گذاران ورود نقدینگی به برخی از صنایع دیده می‌شود. تحلیل نسبت‌های مالی مانند P/E و EV/EBIT نشان می‌دهد که فشار فروش تاحدی کاهش یافته و برخی معامله‌گران تازه‌وارد در حال ارزیابی فرصت‌های جذاب قیمتی هستند. از سوی دیگر، بررسی شاخص‌های تکنیکال نیز حکایت از این‌س دارد که بیش از ۷۰ درصد نمادها به محدوده اشباع فروش وارد شده‌اند و به سطوح حمایتی کلیدی نزدیک شده‌اند که این موضوع به‌عنوان سیگنال خرید برای نوسان‌گiran و فعالان تکنیکال مطرح شده است.

با وجود این تحولات مثبت، مهم‌ترین مانع بنیادی بازار همچنان سیستم‌های پولی کشور است. روند افزایشی نرخ بهره و بالا رفتن هزینه‌های مالی شرکت‌ها، از یک‌سو فشار مضاعفی بر عملکرد مالی بنگاه‌ها وارد می‌کند و از سوی دیگر، جذابیت بازدهی ابزارهای درآمد ثابت را افزایش داده که باعث کاهش رغبت سرمایه‌گذاری در سهام می‌شود. در بعد سیاستگذاری نیز موضوع واگذاری شرکت‌ها و سهام دولتی در چارچوب برنامه هفتم توسعه یکی دیگر از محورهای کلیدی برای فعالان بازار است که به‌خصوص در شرکت‌های اولویت‌دار باید با سرعت بیشتری دنبال شود.

در مجموع، بازار سرمایه ایران اکنون در نقطه‌ای حساس قرار گرفته است؛ نقطه‌ای که هرچند با فرصت‌های ارزنده‌ای همراه است، اما همچنان زیر سایه ریسک‌های سیاسی و سیستم‌های پولی قرار دارد و نیازمند تصمیمات هوشمندانه و حمایت‌های به موقع برای حفظ ثبات و رونق است.

ریسک‌های پولی؛ مهم‌ترین مانع بازار سهام

کامل ابراهیمیان، تحلیلگر ارشد بازار سرمایه گفت: پس از خروج قایل‌توجه نقدینگی از بازار سرمایه در هفته‌های اخیر، عمدتاً بدلیل تشدید ریسک‌های ناشی از تنش‌های جنگی و ابهام در خصوص چشم‌انداز اقتصادی و سیاسی کشور، بخش عمده‌ای از نمادها به سطوح ارزندگی تاریخی خود رسیده‌اند که ما شاهد ورود نقدینگی به برخی از نمادها و صنایع بعد از چندین هفته خروج نقدینگی هستیم، بر اساس نسبت‌های مهم ارزش‌یابی همچون P/E و EV/EBIT تجربه نشان می‌دهد که در چنین سطوحی فشار فروش کاهش یافته و بخشی از سرمایه‌گذاران جدید نیز به شناسایی و ارزیابی سهام جذاب از منظر قیمتی می‌پردازند. از آنجمله داد: از منظر تکنیکال، بررسی شاخص‌های بازار نشان می‌دهد بیش از ۷۰ درصد نمادها در محدوده اشباع فروش قرار گرفته و بسیاری به سطوح حمایتی مهم رسیده‌اند. این شرایط، سیگنال‌های خرید معتداری برای سرمایه‌گذاران نوسان‌گیر و فعالان تکنیکال صادر کرده و طی روزهای اخیر شاهد تقویت این گروه از خریداران بودیم. ابراهیمیان معتقد است مهم‌ترین ریسک بنیادی پیش‌روی بازار همچنان در حوزه سیاست‌های پولی نهفته است. او گفت: «تداوم روند افزایشی نرخ بهره و نرخ بهره بین‌بانکی، از یک‌سو هزینه‌های مالی شرکت‌ها را بالا می‌برد و از سوی دیگر، با جذب‌تر کردن بازده‌ایزارهای درآمد ثابت، انگیزه سرمایه‌گذاری در بازار سهام را کاهش می‌دهد. این تحلیلگر ارشد بیان کرد: در بُعد سیاستگذاری، یکی از محورهای مورد توجه فعالان بازار، موضوع واگذاری شرکت‌ها و سهام دولتی در چارچوب برنامه هفتم توسعه است. هرچند سیاست وزارت اقتصاد مبنی بر واگذاری اینتا در سطح مدیریت و سپس در مالکیت اعلام شده، اما انتظار می‌رود این روند با سرعت بیشتری دنبال شود، به‌ویژه برای شرکت‌هایی که در اولویت قرار گرفته‌اند. وی گفت: در بخش عملکرد شرکت‌ها، به‌رغم محدودیت‌های ناشی از ناترازی انرژی، برخی صنایع همچنان روند رو به رشد فروش ماهاه را حفظ کرده‌اند؛ موضوعی که می‌تواند نوبدبخش ارائه گزارش‌های شش‌ماهه مطلوب از سوی این گروه‌ها در پایان تابستان باشد.

این تحلیلگر گفت: بازار سرمایه در حال حاضر از منظر ارزندگی و نسبت‌های بنیادی در شرایط جذابی قرار گرفته است. با این حال، تا زمان کاهش ریسک‌های سیستماتیک، رفتار سرمایه‌گذاران محتاطانه باقی خواهد ماند و ورود جریان نقدینگی عمدتاً به سمت صنایع و نمادهایی هدایت شود که از منظر بنیادی و تکنیکال در موقعیت برتری قرار دارند.

«شرایط فعلی بازار سرمایه واقعا پاسخگوی هیچ‌یک از سئوالات ما نیست و کاملاً خارج از فضای اقتصادی است و به طور کامل برگرفته از مسائل سیاسی است. اگر بخواهیم روند تحلیل کلاسیک شامل بررسی ارزش شرکت‌ها، رشد سودآوری، نرخ بهره و... را ملاک قرار دهیم، به هیچ پاسخ منطقی نمی‌رسیم. بازار ما اکنون به گروگان تبدیل شده است و متأسفانه در شرایط نامساعد، رفتارهای متفاوت و نامنسجمی از خود نشان می‌دهد.» وی در ادامه افزود: «آقای مدنی‌زاده در اظهارات اخیرشان نشان داده‌اند که بیشتر به مبنای احساسی پایبند هستند... محبی با بیان اینکه وضعیت بازار را برسرِ درگم ارزیابی می‌کند، تصریح کرد: «بازار هیچ روند مثبتی از خود نشان نمی‌دهد و هنوز از مسیر نزولی خارج نشده است.

به طور معمول، بیت‌کوین و سایر دارایی‌های بدون بازده از بازگشت نقدینگی و حرکت سرمایه‌گذاران از موقعیت‌های نقدی به سمت دارایی‌های رشدی و ذخایر جایگزین ارزش سود می‌برند. پایان روند کاهش ترانزانه در اول دسامبر نیز به معنای تزریق مجدد نقدینگی خالص به نظام مالی است که فشار بر بانک‌ها را کاهش داده و عمق بازار دارایی‌های ریسکی را افزایش می‌دهد. این شرایط می‌تواند میل به ریسک در میان معامله‌گران ررم‌راز را تقویت کرده و به افزایش معاملات اهرمی در بازار مشتقات منجر شود.

با این حال، عامل تعیین‌کننده اصلی همچنان تحولات ژئوپلیتیک است. در صورتی که توافق تجاری آمریکا و چین تثبیت شده و کاهش بیشتر تعرفه‌ها صورت گیرد، احتمالاً احساس ریسک‌پذیری جهانی افزایش یافته، لحن انبساطی فدرالرزرو تقویت شده و قیمت بیت‌کوین می‌تواند فراتر از ۱۱۵ هزار دلار صعود کند.

اما اگر مذاکرات از مسیر خود خارج شود، سرمایه‌گذاران ممکن است موقعیت‌های خرید خود را ببندند و با تقویت دلار و افزایش نوسانات، بازار دوباره دچار تلاطم شود. در مجموع، همگرایی نادر میان سیاست پولی انبساطی و کاهش تنش‌های تجاری می‌تواند از بازار ررم‌رازها تا ماه نوامبر حمایت کند؛ هرچند خوش‌بینی فعلی به دوام این روند بستگی دارد و تنها در صورتی تداوم خواهد یافت که روایت «فرود نرم» اقتصاد، پس از بازگشت واقعی نقدینگی، پایرجا بماند.

شوک ناکافی فد

فدرالرزرو آمریکا نرخ بهره را به میزان ۲۵ واحد پایه کاهش داد و آن را در محدوده ۳.۷۵ تا ۴ درصد قرار داد؛ این نخستین کاهش نرخ در چند ماه اخیر محسوب می‌شود. این اقدام که از مدت‌ها پیش مورد انتظار بازار بود، تلاشی از سوی سیاستگذاران برای ایجاد تعادل میان روند کاهشی تورم و نشانه‌های ضعف تازه در اقتصاد آمریکا به شمار می‌آید. با وجود این تغییر سیاستی، واکنش بازارها بسیار محدود بود، زیرا معامله‌گران از پیش این تصمیم را در قیمت‌ها لحاظ کرده بودند. تحلیلگران می‌گویند واکنش خفشی بازار ناشی از این انتظار است که فدرالرزرو تا پایان سال با احتیاط عمل خواهد کرد. بازار سهام آمریکا عملکردی ترکیبی داشت؛ شاخص S&P ۵۰۰ در سطح ۶۸۹۰ ثابت ماند، شاخص داوجونز ۰.۱۶ درصد افت کرد و شاخص نزدک کامپوزیت ۰.۵۵ درصد رشد نشان داد. در همین حال، بازده اوراق ۱۰ ساله خزانه‌داری آمریکا به ۴.۱۰ درصد افزایش یافت و ارزش کل بازار جهانی ررم‌رازها با افتی ۴.۲ درصدی به ۳۰۶۴ تریلیون دلار رسید.

پس از نشست فدرالرزوو، «جروم پاول» رئیس این نهاد تاکید کرد که کاهش دوباره نرخ بهره در ماه دسامبر «قطعی نیست» و از وجود اختلاف‌نظرهای عمیق در کمیته بازار آزاد فدرال (FOMC) خبر داد.

«کوئین تامپسون»، مدیر سرمایه‌گذاری شرکت Lekker Capital، در پستی در شبکه اجتماعی ایکس (D) سخنان پاول را «حمایتی سیاسی» خواند و گفت هدف او از این موضع‌گیری، فشار بر دولت برای پایان دادن به تعطیلی بخشی از دولت فدرال بوده است.

تامپسون افزود پیام پاول در واقع هشدار می‌دهد که تداوم تعطیلی دولت می‌تواند انتشار داده‌های کلیدی اقتصادی را متوقف کرده و روند تصمیم‌گیری در خصوص نرخ بهره را مختل کند. این تغییر لحن برای مدتی کوتاه بازارها را نگران کرد و موجب افزایش بازده اوراق خزانه و کاهش احتمال کاهش نرخ بهره در ماه دسامبر از «تقریباً قطعی» به حدود پنج‌دهانه شد. تامپسون تاکید کرد که اظهارات پاول نباید به عنوان چرخشی انتقاضی تعبیر شود، بلکه باید آن را بخشی از یک چانه‌زنی سیاسی دانست. او یادآور شد که فدرالرزرو از تاریخ اول دسامبر برنامه موسوم به «انتقاضی ترانزانه» (Quantitative Tightening) را متوقف می‌کند و دیگر به فروش دارایی‌های خزانه و اوراق رهنی ادامه نخواهد داد.

به جای آن، بانک مرکزی قصد دارد اوراق سرسید شده را در قالب اوراق خزانه کوتاهمدت مجدداً سرمایه‌گذاری کند؛ اقدامی که از دید تامپسون «به‌طور تدریجی نقدینگی را به سیستم بازمی‌گرداند». تحلیلگران این تصمیم را نشانه‌ای مثبت برای دارایی‌های بریسک، به‌ویژه ررم‌رازها، می‌دانند؛ زیرا این گروه از دارایی‌ها معمولاً از افزایش نقدینگی دلاری سود می‌برند. ترکیب سه عامل □ کاهش تدریجی تورم، ضعف در بازار کار و توقف روند کوچک‌سازی ترانزانه فدرالرزرو □ شرایطی را شکل داده که از نظر تاریخی برای دارایی‌های دیجیتال، از جمله بیت‌کوین، محیطی مساعد و حمایتی به شمار می‌آید. به بیان ساده‌تر، دلیل اصلی واکنش سرد بیت‌کوین به تصمیم جدید فد این است که بازار پیشاپیش کاهش ۲۵ واحد پایه‌ای نرخ بهره را در قیمت‌ها لحاظ کرده بود و تصمیم فدرالرزرو غافلگیرکننده نبود. از سوی دیگر، لحن محتاطانه جروم پاول، رئیس فدرالرزوو، که احتمال کاهش دوباره نرخ در دسامبر را رد نکرد اما قطعی ندانست، موجب شد سرمایه‌گذاران از ورود به دارایی‌های بریسک خودداری کنند.

در عین حال، با وجود وعده توقف سیاست انقباضی ترانزانه، هنوز نقدینگی جدیدی وارد بازار نشده و اثر واقعی سیاست‌های پولی احساس نمی‌شود. افزایش بازده اوراق خزانه و تقویت شاخص دلار نیز موجب کاهش اشتهای ریسک شده است. افزون بر این، تداوم نااطمینانی‌های ژئوپولیتیک و تنش‌های تجاری میان آمریکا و چین، تمایل سرمایه‌گذاران به دارایی‌های دیجیتال را کاهش داده است. در نتیجه، بازار ررم‌رازها همچنان در وضعیت انتظار و احتیاط قرار دارد.

افت قیمت در اولین روز کاری هفته می‌تواند نشان‌دهنده تعدیل انتظارات کوتامدت معامله‌گران باشد؛ به‌ویژه پس از جهش‌های متوالی در هفته گذشته. برخی فعالان این افت را ناشی از کاهش تقاضای نقدی و مداخله عرضه‌کنندگان در بازار عنوان می‌کنند، درحالی‌که گروهی دیگر آن را اصلاح طبیعی پس از رشدهای سریع اخیر می‌انند. از سوی دیگر، به نظر می‌رسد که بخشی از تقاضای ارز مسافرتی وار زبیراتی نیز کمتر از گذشته شده است.

در کنار این موضوع، برخی فعالان بازار معتقدند که انتشار خبر دعوت رسمی گروه ویژه اقدام مالی (FATF) از رئیس مرکز اطلاعات مالی کشور برای مذاکره حضوری، پس از شش سال، نیز ممکن است بر افت قیمت ارز موثر بوده باشد. ایران در ماه‌های اخیر تلاش‌هایی برای خروج از فهرست سیاه FATF آغاز کرده و در گام نخست، کنوانسیون پولامو چندی قبل در مجمع تشخیص مصلحت نظام تصویب شد. همچنین تودیع این سند نزد امین اسناد سازمان ملل متحد در دستور کار وزارت امور خارجه قرار گرفته و فرایند تصویب FATF نیز در حال پیگیری است.

با این وجود برخی کارشناسان تاکید می‌کنند که هنوز برای خروج ایران از لیست سیاه گام‌های زیادی باید برداشت. در کنار این موضوع، گمانه‌زنی‌ها درباره احتمال آغاز مجدد مذاکرات ایران و آمریکا نیز فضای روانی بازار را تحت‌تاثیر قرار داده است.

رشد هماهنگ شاخص‌ها در مقیاس هفتگی

بررسی روند شش هفته اخیر بازار سهام نشان می‌دهد که هفته اول آبان را می‌توان نقطه عطفی

در مسیر بازدهی شاخص‌ها دانست. پس از چند هفته نوسان و رکود نسبی در همراه که بیشتر ناشی از احتیاط معامله‌گران و نبود محرک‌های بنیادی تازه بود، در نخستین هفته آبان ورق برگشت و شاخص‌ها با هم‌سویی کمابیشی مسیر صعود را در پیش گرفتند.

در این مقطع، شاخص کل بورس با رشد ۴.۲ درصدی به یکی از بالاترین نرخ‌های بازدهی خود از ابتدای پاییز دست یافت؛ رقمی که تنها با جهش چشم‌گیر دوم مهرماه قابل مقایسه است. این رشد در حالی رقم خورد که بخش عمده‌ای از معاملات به صنایع شاخص‌ساز از جمله پتروشیمی‌ها، فلزی‌ها و شرکت‌های چندرشته‌ای صنعتی اختصاص داشت و خبرهای مربوط به اصلاح فرمول خوراک پتروشیمی‌ها نقش اصلی را در این رشد ایفا کرد.

افزایش ۲.۷۸ درصدی عملکردی مثبت را به ثبت رساند. این رشد نشان می‌دهد که جریان نقدینگی تنها به سمت نمادهای بزرگ متمایل نبوده و شرکت‌های متوسط و کوچک نیز بار دیگر در کانون توجه سرمایه‌گذاران قرار گرفتند. رشد هه‌زمان شاخص کل و هموزن یکی از نشانه‌های بازگشت تعادل در ساختار بازار و افزایش اطمینان به تداوم روند صعودی است.

در فرابورس نیز شرایط مشابهی حاکم بود و شاخص کل این بازار با رشد ۳.۰۶ درصدی توانست حرکت خود را در مسیر صعود تثبیت کند. این در حالی است که بازار فرابورس معمولاً با تأخیر نسبت به بورس واکنش نشان می‌دهد، اما در هفته گذشته شاهد هم‌جهتی کامل آن با سایر شاخص‌ها بودیم.

از سسوی دیگر، ثبات بازدهی صندوق‌های درآمد ثابت در محدوده ۰.۶ درصد نشانه‌ای از آغاز جابه‌جایی تدریجی سرمایه‌ها میان بازارهاست. سرمایه‌گذاری‌ها که در ماه‌های گذشته ترجیح می‌دادند

کشاکش بیت‌کوین با بهره و تعرفه

دونالد ترامپ و امانوئل ماکرون در جریان دیدار در کاخ الیزه، پاریس.

❖ **فرحناز نعمتی – بیت کوین در معاملات صبح پنج‌شنبه بخشی از زبان‌های خود پس از نشست فدرال‌رزوو را جبران کرد.** این بازگشت در پی دیدار دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا، با همتای چینی‌اش «شی جین‌پینگ» و نتایج مثبت آن رخ داد.

دونالد ترامپ و شی جین‌پینگ در جریان دیدار در کاخ الیزه، پاریس.

نتیجه گفت‌وگوهای خود با شی را اعلام کند. طبق این گزارش، دو طرف در پایان جلسه با یکدیگر دست داده و سپس جدا شدند. انتظارات از این دیدار بالا بود، زیرا ترامپ در اوایل هفته گفته بود که دو کشور به توافق تجاری نزدیک شده‌اند. پیش از آن، تنش‌های تجاری افزایش یافته بود، پس از آنکه ترامپ تهدید کرد در واکنش به تصمیم پکن برای تشدید کنترل بر صادرات عناصر نادر خاکی، تعرفه کالاهای چینی را تا ۱۰۰ درصد افزایش خواهد داد.

در تحوِلی دیگر، کمیته بازار آزاد فدرال (FOMC) در روز چهارشنبه نرخ بهره هدف خود را در محدوده ۳.۷۵ تا ۴ درصد کاهش داد و اعلام کرد که از اول دسامبر به روند کاهش ترانزانه (سیاست انقباض پولی موسوم به Quantitative Tightening) پایان خواهد داد. این دو تغییر سیاست تأثیری مستقیم بر بازار ررم‌رازها دارند. کاهش نرخ بهره به محدوده ۳.۷۵ تا ۴ درصد، نشانه آغاز شرایط پولی آسان‌تر پس از دو سال سیاست‌های انقباضی است که به کاهش بازده واقعی و افزایش تمایل سرمایه‌گذاران به دارایی‌های بریسک منجر می‌شود.

ترامپ در اظهاراتی در هواپیمای ریاست‌جمهوری نیروی هوایی اعلام کرد که توافق صورت‌گرفته با چین یک توافق یک‌ساله است که تمدید خواهد شد. او همچنین گفت موضوع «عناصر نادر خاکی» حل‌وفصل شده و دیگر مانعی در این زمینه وجود نخواهد داشت. به گزارش خبرگزاری رویترز، رئیس‌جمهور آمریکا اعلام کرد که تعرفه‌های ایالات متحده بر کالاهای چینی از ۵۷ درصد به ۴۷ درصد کاهش می‌یابد. وی افزود در ماه آوریل به چین سفر خواهد کرد و در ادامه نیز رئیس‌جمهور چین در زمانی دیگر به آمریکا خواهد آمد.

در واکنش به این تحولات، بیت‌کوین برای مدتی کوتاه به سطح ۱۰۸ هزار دلار سقوط کرد؛ افتی که ادامه کاهش شبانه از ۱۱۳ هزار به ۱۱۰ هزار دلار بود و در پی اظهارات «جروم پاول»، رئیس فدرال‌رزوو، درباره نامشخص بودن احتمال کاهش نرخ بهره در ماه دسامبر رخ داد. هم‌زمان، قراردادهای آتی شاخص S&P ۵۰۰ با افت همراه شدند و شاخص دلار نیز در محدوده ۹۹.۰۰ تثبیت شد و سوده‌های شب گذشته را حفظ کرد.

به گزارش بی‌بی‌سی، ترامپ رک‌جوبویی را ترک کرده، بدون آنکه جزئیات

عقب‌نشینی اول هفته دلار

بورس تهران در هفته اول آبان ماه صحنه بازگشت هماهنگ شاخص‌ها و تسخیر محسوس در رفتار سرمایه‌گذاران بود. پس از یک دوره رکود و نوسان محدود در مهرماه، بازار سهام با رشد ۴.۲ درصدی شاخص کل و افزایش ۲.۷۸ درصدی شاخص هموزن، یکی از پربونق‌ترین هفته‌های خود از ابتدای پاییز را تجربه کرد. بازدهی ۳.۰۶ درصدی فرابورس و رشد متوالی ارزش معاملات خرد که برای هفت روز پیاپی بالای ۱۰ همت باقی ماند، نشانه‌ای از احیای اعتماد و بازگشت نقدینگی به بازار بود. در صدر محرک‌های این رشد، تصمیم وزارت نفت برای اصلاح فرمول خوراک پتروشیمی‌ها و لغو عوارض انتقال گاز قرار داشت؛ خبری که به‌سرعت گروه شیمیایی و صنایع چندرشته‌ای را به لیدرهای بازار بدل کرد. هم‌زمان، زمزمه‌های عرضه ارز حاصل از صادرات فلزات در تالار دوم بورس کالا نیز سیگنال مثبتی به سهام کالایی ارسال کرد و مسیر بازگشت پول حقیقی را هموار ساخت. رفتار شاخص هموزن در این هفته اهمیت ویژه‌ای داشت؛ رشد ۲.۷۸ درصدی آن نشان می‌دهد که تقاضا تنها به سمت نمادهای بزرگ متمایل نبوده و سهم‌های کوچک‌تر نیز بار دیگر در کانون توجه قرار گرفته‌اند.

آغاز رشد بنیادین بورس؟

ثبات بازدهی صندوق‌های درآمد ثابت در محدوده ۰.۶ درصد نیز مود این است که بخشی از سرمایه‌های محتاط در حال خروج از بازار بدهی و ورود به سهام هستند. نشانه‌ای که خبر از افزایش ریسک‌پذیری و بهبود انتظارات سودآوری شرکت‌ها در فصل پاییز می‌دهد. با این همه، بازار همچنان در نقطه حساسی ایستاده است؛ تداوم ورود نقدینگی حقیقی، پایداری رشد در صنایع بنیادی و انتشار گزارش‌های عملکرد ماهانه، سه عاملی‌اند که می‌توانند مسیر هفته‌های آینده را تعیین کنند. هفته اول آبان هرچند آغاز امیدوارکننده‌ای داشت، اما تداوم این روند نیازمند پشتوانه واقعی از سود و اعتماد است.

در جلسه مقامات پولی بانک مرکزی آمریکا در شامگاه چهارشنبه، نرخ بهره کاهش یافت. با این حال، رئیس این نهاد تاکید کرد که سرمایه‌گذاران انتظار یک کاهش دیگر در نرخ‌ها را نداشته باشند. هم‌زمان با این اظهارات محتاطانه، شاخص دلار با افزایش روبه‌رو شد و قیمت طلا نیز یک کاهش جزئی داشت. با این حال فلز زرد در معاملات روز پنج‌شنبه و جمعه روندی صعودی را تجربه کرد. زیرا عوامل بنیادی همچنان قوی هستند.

پایان انبساط پولی؟

در نهایت، موضع «کاهش همراه با هشدار» پاول پیام مهمی دارد: سیاست پولی در مسیر سادسازی قرار ندارد و فدرالرزوو می‌خواهد استقلال خود را در برابر فشار سیاسی حفظ کند. هم‌زمان، سیاست‌های مرتبط با AI و تحولات بازار کار عنصر جدیدی در تحلیل‌های کلان ایجاد کرده است؛ تکنولوژی در کنار کاهش نرخ بهره می‌تواند هم به رشد بهرهوری کمک کند و هم از طریق جایگزینی نیروی کار، فشار بیشتری بر بازار کار وارد کند. آنچه فراروی بازارهاست، دوراهی از عدم قطعیت بالا، حساسیت شدید به داده‌ها و احتمال افزایش اختلافات سیاستگذاران است؛ به‌ویژه با نزدیک‌شدن به چشش جدید فدرالرزوو در سال آینده و تنش فزاینده میان کاخ سفید و این نهاد.

فدرالرزوو در نشست اخیر خود دومین کاهش متوالی نرخ بهره را به میزان ۰.۲۵ واحد درصد اعمال کرد و آن را به محدوده ۳.۷۵ تا ۴ درصد رساند. با وجود خوش‌بینی بازار نسبت کاهش بعدی، جروم پاول، رئیس این نهاد در کنفرانس خبری هشدار داد که این ممکن است فعلاً آخرین کاهش نرخ بهره باشد. این موضع‌گیری در شرایطی مطرح شد که دونالد ترامپ فشار سیاسی قابل‌توجهی برای کاهش‌های بیشتر وارد کرده و اقتصاد آمریکا با ضعف بازار کار، افزایش تورم ناشی از جنگ تجاری و اختلال در انتشار داده‌های رسمی به دلیل تعطیلی دولت مواجه است. در بازارها، پیش از سخنان پاول احتمال کاهش دوباره نرخ در دسامبر بیش از ۹۰ درصد بود، اما پس از هشدار او، بازدهی اوراق خزانه‌داری جهش کرد و احتمال کاهش بعدی افت محسوسی پیدا کرد. همچنین، اختلاف‌نظر در داخل فدرالرزوو افزایش یافته است. رای‌گیری اخیر ۱۰ به ۲ پایان یافت؛ یک عضو خواهان کاهش بیشتر و عضو دیگر مخالف هر گونه کاهش بود. این شکاف در شرایطی رخ داده که برخی مقامات بیشتر نگران تضعیف بازار کار هستند و برخی دیگر تورم پایدار

روزنامه در اقتصاد

سه‌شنبه ۲۷ آبان ماه ۱۴۰۴ • شماره ۸۰۴ www.marzeghtesad.ir

♥ **بازار «برق خورشیدی» در لرستان**
خرم‌آباد:معاون هماهنگی امور عمرانی استانداری لرستان گفت: اکنون ۷۱۷ نیروگاه خورشیدی در لرستان فعال است که با راه‌اندازی ۱۰ ساختگاه جدید ظرفیت تولیدی این انرژی تجدیدپذیر به بیش از ۱۰ برابر می‌رسد.
مهدی مجیدی اظهار کرد: تاکنون ۷۱۷ نیروگاه خورشیدی خانگی در شهرستان‌های مختلف استان احداث شده که حدود ۸۰ درصد آنها با محوریت نهادهای حمایتی مانند کمیته امداد امام خمینی(ره) و بسیج سازندگی انجام شده است.
وی افزود: بیشترین تعداد مربوط به شهرستان سلسله با ۲۰۲ فقره نیروگاه و ظرفیت تولید برق ۴هزار و ۲۴۲ کیلووات است.
معاون هماهنگی امور عمرانی استاندار لرستان اظهار کرد: خانوارهای بهرمند از این طرح ماهانه به‌طور میانگین ۵تا ۷میلیون تومان درآمد پایدار از محل فروش برق به شرکت توزیع برق دریافت می‌کنند و خرید تضمینی برق از این نیروگاهها تا ۲۵ سال ادامه خواهد داشت.

معاون هماهنگی امور عمرانی استاندار لرستان اظهار کرد: خانوارهای بهرمند از این طرح ماهانه به‌طور میانگین ۵تا ۷میلیون تومان درآمد پایدار از محل فروش برق به شرکت توزیع برق دریافت می‌کنند و خرید تضمینی برق از این نیروگاهها تا ۲۵ سال ادامه خواهد داشت.

وی ادامه داد: علاوه بر نیروگاه‌های خانگی ۱۰ ساختگاه بزرگ خورشیدی با ظرفیت مجموع ۳۰ مگاوات نیز در دستور کار قرار دارد که پس از تصویب در کمیسیون ماده ۴۱، اجرای آنها آغاز می‌شود و با بهره‌برداری از این طرح‌ها، ظرفیت انرژی خورشیدی استان به بیش از ۱۰ برابرمیزان فعلی افزایش خواهد یافت.

معاون هماهنگی امور عمرانی استاندار لرستان با اشاره به محدودیت‌های موجود در برخی اراضی استان به دلیل منابع طبیعی و پوشش جنگلی افزود: تلاش می‌شود مکان‌یابی این نیروگاه‌ها به‌گونه‌ای انجام گیرد که کمترین آسیب به اراضی کشاورزی و منابع طبیعی وارد شود.

مجدید همچنین درباره وضعیت طرح نهضت ملی مسکن در لرستان گفت: از زمان آغاز اجرای این طرح در سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ تاکنون تنها ۵۰ درصد متقاضیان به تسهیلات بانکی متصل شده‌اند و اگر این تسهیلات در زمان مقرر پرداخت می‌شد، بسیاری از متقاضیان تاکنون صاحب خانه شده بودند.

وی تأکید کرد: گسترش بهره‌گیری از انرژی‌های تجدیدپذیر به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین راهکارهای مقابله با مخاطرات زیست‌محیطی و کاهش وابستگی انرژی خورشیدی به دلیل فراوانی، پاکی و توجیه پذیری اقتصادی، جایگاه ویژه‌ای در برنامه‌های توسعه‌ای کشورها یافته‌است.

معاون هماهنگی امور عمرانی استاندار لرستان گفت: استان لرستان نیز طی سال‌های اخیر با اجرای طرح‌های متعدد در حوزه نیروگاههای خورشیدی خانگی و صنعتی، مسیر پایداري را برای تأمین برق و ایجاد درآمد پایدار برای خانوارها دنبال می‌کند و رشد چشم‌گیر ظرفیت تولید برق خورشیدی در لرستان نشان‌دهنده حرکت سریع این استان در جهت توسعه انرژی پاک و بهره‌برداری حداکثری از ظرفیت‌های طبیعی خود است.

■.....■

♥ **وزن صادراتی منطقه ویژه خلیج فارس**
بر اساس آمار منتشر شده، شرکت‌های مستقر در این منطقه توانسته‌اند به‌رمغ تحریم‌ها، محدودیت‌های جهانی و نوسانات بازار، روندی صعودی در تولید و صادرات محصولات خود حفظ کنند و نقش موثری در توسعه صادرات غیرنفتی کشور ایفا کنند که در این زمینه عملکرد شرکت‌های فولادی مستقر در منطقه همچون فولاد هرمزگان، مادکوش، صبا فولاد خلیج فارس و فولاد کاوه جنوب کیش برجسته بوده است.

محمدرضا پیرحسینلو، مدیرعامل منطقه ویژه اقتصادی خلیج‌فارس گفت: در این منطقه با پشتیبانی همه‌جانبه ایمیدرو، همراهی شرکت‌های مستقر و مسئولان محلی، پروژه‌های متعددی در حوزه زیرساخت، انرژی و لجستیک به مرحله اجرا رسید که تأثیر مستقیم به افزایش ظرفیت تولید و رشد کسب‌آبه صادرات این منطقه داشت.

وی، نقش محوری این منطقه در توسعه صادرات غیرنفتی کشور را برجسته دانست و افزود: این موفقیت، حاصل عزم جدی و برنامه‌ریزی دقیق در شرایطی است که جهان با چالش‌های متعدد اقتصادی و محدودیت‌های تجاری مواجه بوده است.
براساس آمارهای رسمی منتشر شده، ارزش صادرات منطقه ویژه اقتصادی خلیج فارس در سال گذشته به رقم چشم‌گیر یکمیلیارد و ۹۹۴میلیون و ۹۸۳ هزار دلار رسید. این حجم از صادرات، عمدتا شامل محصولات استراتژیک فولادی، آلومینیومی، روی، پتروشیمی و سایر مواد معدنی بوده که به بازارهای متنوع بین‌المللی ارسال شده‌اند.

از سوی دیگر، حجم تولید شرکت‌های مستقر در این منطقه نیز عدد قابل توجه ایمیلیون و ۶۷۴ هزار و ۲۴۶ تن را ثبت کرده که از این مقدار، ۲۰۳میلیون و ۷۵۳ هزار و ۵۷۸ تن به صورت مستقیم صادر شده است.در بخش صنایع غیراهنی، شرکت‌های هرمزال و آلومینوم‌المهدی با تولید بیش از ۱۵۲۰۰۰ تن شمش آلومینوم، عملکردی باثبات و تأثیرگذار داشتند. این مجموعه‌ها به‌رمغ نوسانات نرخ انرژی، رشد مثبت صادرات را تجربه کردند و با ثبت ارزش صادراتی ۲۷۸میلیون و ۳۴۴ هزار دلار، نقش کلیدی در حفظ تراز تجاری منطقه ایفا کردند.

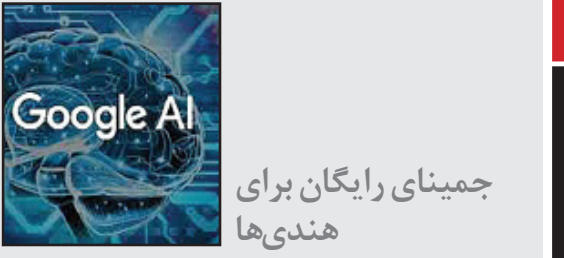
رفع فیلتر تلگرام

❧ بیتا حسن پور – پس از گذشت حدود یک سال از اجرای «گام نخست» رفع فیلتر واتس‌اپ و گوگل پلی اخبار و شایعات متعددی درباره رفع محدودیت سا‌یر پلتفرم‌ها پی‌ری مخاطب‌مانند تلگرام، اینستاگرام و یوتیوب دوباره فضای رسانه‌ای و شبکه‌های اجتماعی را به خود اختصاص داده است.

درحالی‌که برخی منابع از آغاز مذاکرات وزارت ارتباطات با تلگرام خبر می‌دهند کارشناسان تأکید دارند که تحقق رفع کامل فیلتر مشروط به اجرای قیق شروط شش‌گانه شورای عالی فضای مجازی و ایجاد زیرساخت‌های حکمرانی‌پذیر است.

انتشار اخبار ضد و نقیض

در روز چهار شنبه برخی رسانه‌ها مدعی شدند که به دستور رئیس‌جمهور، جلسه بررسی رفع فیلترینگ در مرکز ملی فضای مجازی تشکیل شده و اعضای آن با رفع فیلتر تلگرام، یوتیوب و اینستاگرام مخالفت کرده‌اند. انتشار این خبر در مدت کوتاهی بازتاب گسترده‌ای در شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌ها داشت و بار دیگر موضوع رفع فیلترینگ را بر سر زبان‌ها انداخت. با این حال ساعاتی بعد منابع دیگری این خبر را نادرست دانستند و اعلام کردند که گزارشی مبنی بر رای منفی اعضا وجود ندارد. به گفته این منابع در جلسه یاد شده رؤسای دوقوه بر این نکته تأکید کرده‌اند که هرگونه تصمیم‌گیری درباره رفع فیلتر پلتفرم‌ها باید بر اساس مصوبه شورای عالی فضای مجازی و با تأیید رئیس‌جمهور انجام شود؛ مصوبه‌ای ۲۲بندی که پیش‌تر مبنای رفع فیلتر واتس‌اپ و گوگل‌پلی نیز قرار گرفته بود. در ادامه روز پنج‌شنبه هشتم آبان نیز

جیمینای رایگان برای هندی‌ها

برخی گمانه‌زنی‌ها درباره آغاز گفت‌وگوهای وزارت ارتباطات با تلگرام و چند پلتفرم دیگر مطرح شده مذاکراتی که گفته می‌شود با هدف بررسی اجرای شروط شش‌گانه برای رفع محدودیت‌ها در حال پیگیری است.

ارتباط با تلگرام

اما حالا با توجه‌به اینکه مدت‌هاست اخبار ضد و نقیض و وعده‌های متعددی در خصوص رفع فیلتر اینترنت در ایران وجود دارد، کارشناسان چه چشم‌اندازی برای این موضوع دارند؟ حامد بیدی، کارشناس و کنشگر اینترنت، معتقد است که برای پاسخ به این پرسش باید به مصوبه شورای عالی فضای مجازی بازگردیم؛ همان مصوبه‌ای که منجر به رفع فیلتر واتس‌اپ و گوگل‌پلی شد. در این مصوبه مراحل متعددی پیش‌بینی شده بود که دولت آن را «رفع فیلترینگ گام به گام» نامیده بود.

با این حال در عمل رفع فیلتر واقعی چندان محقق نشده؛ زیرا در این مصوبه رفع فیلتر برخی پلتفرم‌ها مشروط به «حکمرانی‌پذیر» شدن آن‌ها، ایجاد دفتر نمایندگی در ایران یا حداقل پاسخگویی به نهادهای حاکمیتی کشور بود. در برخی موارد نیز بحث پوسته‌های حکمرانی‌پذیر مطرح شد تا کاربران بتوانند از

طریق واسطه‌های داخلی به این پلتفرم‌ها دسترسی پیدا کنند.

بیدی همچنین در خصوص شایعات مربوط به رفع فیلتر تلگرام و یوتیوب به «دنیای اقتصاد» می‌گوید: «در روزهای اخیر دوباره بحث رفع فیلتر تلگرام مطرح شده است. به نظر می‌رسد ارتباطاتی میان وزارت ارتباطات و پلتفرم تلگرام برقرار شده باشد. به هر حال تلگرام در گذشته نیز تا حدی تعاملاتی با دولت‌های پیشین ایران داشته است و احتمال دارد این ارتباطات مجدداً از سر گرفته شده باشد. در صورت چنین تعاملی ممکن است زمینه برای بررسی رفع فیلتر تلگرام فراهم شود. اما درباره یوتیوب چنین احتمالی کمتر به نظر می‌رسد، زیرا در مصوبه شورای عالی فضای مجازی و اسناد بالادستی مرتباً به صراحت تأکید شده که پلتفرم‌ها باید دارای ساختار حکمرانی‌پذیر باشند؛ شرطی که درباره یوتیوب هنوز محقق نشده است.»

او درباره ارتباط دولت با تلگرام می‌گوید: «در دولت حسن روحانی ظاهراً ارتباطاتی میان طرف ایرانی و تلگرام برقرار شده بود که منجر به نوعی تعامل در سطح فنی شد. در آن زمان، قرار بود سرورهای CDN تلگرام در ایران مستقر شوند - نه سرورهای اصلی داده، بلکه سرورهای توزیع محتوا - مشابه آنچه در بسیاری از کشورهای جهان اجرا می‌شود.

این اقدام می‌توانست نوعی حکمرانی نسبی در مدیریت داده‌ها ایجاد کند. در همان دوره پروژه «پوسته‌های تلگرامی» نیز شکل گرفت؛ پروژه‌ای که هدف آن فراهم کردن دسترسی کنترل شده از طریق نسخه‌های بومی شده بود و نهادهای امنیتی نیز از آن پشتیبانی می‌کردند. با این حال این طرح در نهایت شکست خورد و فعالیت آن متوقف شد.» او همچنین به این نکته اشاره می‌کند که در ماه‌های اخیر نشانه‌هایی دیده شده که ممکن است دوباره ارتباطاتی میان تلگرام و برخی نهادهای ایرانی برقرار شده باشد. بیدی ی‌گوید: «برای مثال در جریان جنگ ۱۲ روزه اخیر برخی کاربران در پیوستن به کانال‌های خاصی که اخبار ضد و نقیضی درباره جنگ منتشر می‌کردند با اختلال مواجه بودند. این اختلال می‌تواند ناشی از تغییرات در زیرساخت داخلی باشد یا شاید نتیجه نوعی تعامل موقت میان تلگرام و طرف ایرانی برای محدودسازی محتوای خاص. در مجموع اگرچه احتمال همکاری‌های مودری با تلگرام در موضوعاتی مانند مقابله با تروریسم یا محتوای مستهجن وجود دارد، اما مسیر کلی رفع فیلتر همچنان پیچیده است و وابسته به تصمیم نهادهای حاکمیتی و نحوه اجرای شروط حکمرانی‌پذیری پلتفرم‌ها خواهد بود.»

رشیدی کوچی، نماینده سابق مجلس نیز در همان بحبوحه روزهای پس از جنگ در مصاحبه با رسانه‌ها در خصوص بی‌طرفی تلگرام گفته بود: «واتس‌اپ که ادعا شد بسیار از اطلاعات ما را استخراچ کرده رفع فیلتر شده است، اما تلگرامی که در همین جنگ نشان داد کاملاً بی‌طرفانه عمل کرده و حتی کمک هم کرده است، هنوز فیلتر است.» پس از جنگ تحمیلی ۱۲ روزه هم صدا و سیما ادعا کرد: «تلگرام به دلیل اتخاذ موضع بی‌طرف و ایستادن در جای درست سمت حق، به‌زودی رفع فیلتر خواهد شد اما واتس‌اپ به دلیل جاسوسی برای دشمن صهیونیستی دیگر رفع فیلتر نخواهد شد.» البته که واتس‌اپ از فیلتر پس از شرایط جنگی خارج شد اما تلگرام هنوز در بند فیلترینگ است.

کاهش اعتماد عمومی با گذشت زمان

کارشناسان همچنین معتقدند هرچه زمان بیشتری از استقرار دولت جدید می‌گذرد، اثرگذار ی رویکرد تدریجی و گام به گام در خصوص این موضوع کمتر می‌شود؛ به‌ویژه از منظر سرمایه اجتماعی و اعتماد عمومی. بیدی در این باره توضیح می‌دهد: «اکنون مطالبه جامعه دیگر محدود به رفع فیلتر یک یا دو پلتفرم نیست، بلکه خواسته مردم دسترسی به اینترنتی آزاد، پرسرعت و باکیفیت مشابه استانداردهای جهانی است.

در چنین شرایطی اگر دولت بخواهد با روند کند فعلی و از طریق مذاکرات محدود به رفع فیلتر اقدام کند بعید است بتواند به اجماع یا نتیجه ملموسی برسد. حتی ممکن است تا آن زمان فناوری و ابزارهای جدید، مسیرهای تازه‌ای برای دسترسی کاربران ایجاد کنند» طرح بازنگری در سیاست فیلترینگ نخستین‌بار در زمستان ۱۴۰۳ و با تصویب مصوبه‌ای در شورای عالی فضای مجازی به مرحله اجرا رسید. این مصوبه که در ۲۲ بند تدوین شده بود چارچوبی مرحل‌ای برای بازگشایی سکوه‌ای پرمخاطب خارجی تعریف می‌کرد. مطابق بند دوم این مصوبه وزارت ارتباطات مأمور شد پس از ارزیابی شاخص‌های فنی و امنیتی، نسبت به رفع محدودیت از واتس‌اپ و فروشگاه نرم‌افزاری گوگل‌پلی اقدام کند.

بر اساس متن مصوبه، هدف اصلی این طرح «افزایش رضایت عمومی، ارتقای حکمرانی قانونمند در فضای مجازی و فراهم‌سازی دسترسی امن و پایدار کاربران به خدمات پرکاربرد خارجی» عنوان شده است. همچنین تأکید شده بود که هرگونه رفع محدودیت باید با رعایت الزامات فنی و با نظارت کمیته‌ای تخصصی متشکل از اعضای شورای عالی انجام گیرد.

در پی اجرای این بند دسترسی کاربران ایرانی به واتس‌اپ و گوگل‌پلی در دی‌ماه همان سال برقرار شد و وزارت ارتباطات اعلام کرد این اقدام «گام نخست در فرآیند رفع فیلترینگ مرحل‌ای» است؛ فرآیندی که در مراحل بعدی موضوع بازگشایی سایر پلتفرم‌ها از جمله تلگرام، اینستاگرام و یوتیوب را نیز منوط به مذاکرات رسمی و تحقق شروط شش‌گانه مصوبه می‌داند. اما حالا پس از گذشت حدود یک سال و با وجود وعده‌های متعدد هنوز گام دیگری در جهت رفع فیلترینگ در کشور برداشته نشده است.

«گوگل» و «موکش آمبانی» قصد دارند با همکاری یکدیگر، امکان دسترسی رایگان به هوش مصنوعی را برای کاربران هندوستان فراهم کنند. گوگل با همکاری شرکت «ریلاینس ایندساترینز» (Reliance Industries) متعلق به «موکش آمبانی» (Mukesh Ambani) میلیاردر هندی، دسترسی رایگان به نسخه Pro هوش مصنوعی خود را برای میلیون‌ها کاربر سرویس «جی‌یو» (Jio) در هند فراهم می‌کند.

به گزارش تک‌آر‌نچ، گوگل در تلاش برای گسترش حضور هوش مصنوعی خود در بازارهای نوظهور، با شرکت ریلاینس ایندساترینز همکاری کرده است تا اشتراک نسخه Pro هوش مصنوعی خود را بدون هیچ هزینه اضافی با طرح‌های 5G جیو همراه کند. گوگل از همکاری با ریلاینس ایندساترینز -بزرگ‌ترین شرکت هند از نظر ارزش بازار- برای ارائه اشتراک رایگان نسخه Pro به مدت ۱۸ ماه برای کاربران واجد شرایط جیو خبر داد.

امپراتور عصر داده

اومنیورس، کارآمدتر و آسان‌تر برای توسعه‌دهندگان هستند. این انحصار نرم‌افزاری باعث شده حتی رقیبایی مانند ای‌م‌دی و اینتل فاصله‌ای چند ساله با آن داشته باشند. مدیرعامل کاربزماتیک انویدیا، در سخنرانی اخیرش گفت: «ما احتمالاً نخستین شرکت در تاریخ فناوری هستیم که هم سخت‌افزار، هم نرم‌افزار و هم اکوسیستم هوش مصنوعی را یکجا در اختیار داریم.» این اعتمادبه‌نفس، بازار را مجذوب خود کرده است.

همچنین، از دولت آمریکا تا اتحادیه اروپا و کشورهای خاورمیانه، میلیاردها دلار برای ایجاد «ابرمرکزهای داده» اختصاص یافته که تقریباً همه به چیپ‌های انویدیا وابسته‌اند. طبق برآورد موسسه برنشتاین، بیش از ۷۰ درصد پردازش‌های هوش مصنوعی جهان در سال ۲۰۲۵ روی سخت‌افزارهای انویدیا انجام می‌شود.

در مجموع، ارزیابی‌ها از تحولات اخیر انویدیا نشان می‌دهد که این شرکت دیگر صرفاً یک تولیدکننده تراشه نیست. انویدیا در حال ساخت زیرساخت‌های نرم‌افزاری برای جهان مجازی (متاورس) از طریق پلتفرم اومنیورس و توسعه سیستم‌های شبیه‌سازی فیزیکی، رباتیک و خودروهای خودران است. به گفته جنسن هوانگ نیز، مرحله بعدی رشد شرکت «محاسبات همه‌جا حاضر» (ubiquitous computing) است.

دنیایی که در آن هر دستگاه، از کارخانه تا گوشی، به قدرت پردازش هوش مصنوعی دسترسی دارد. برخی پیش‌بینی‌ها حتی تا سال ۲۰۳۰ ارزش بازار بالقوه انویدیا را بین ۷ تا ۸ تریلیون دلار تخمین می‌زنند، مشروط بر اینکه بازار هوش مصنوعی همچنان با نرخ رشد دو رقمی پیش برود.

صعود انویدیا به ۵ تریلیون دلار، نماد عصری تازه است؛ عصری که در آن «داده» و «توان محاسباتی» جایگزین نفت و فولاد شده‌اند. این موفقیت حاصل سه عامل است: نوآوری فناوریانه، رهبری استراتژیک و موج عظیم سرمایه‌گذاری جهانی در هوش مصنوعی. اما همان‌طور که تاریخ بازارهای مالی نشان داده، هیچ صعودی ابدی نیست. اگر رشد بازار هوش مصنوعی کند شود یا رقبایی مانند ای‌م‌دی و اینتل یا شرکت‌های چینی با فناوری‌های جایگزین وارد رقابت شوند، انویدیا نیز ممکن است با اصلاح قیمتی مواجه شود.

جدای از انویدیا، شرکت‌های دیگری مثل مایکروسافت، اپل یا گوگل این شانس را دارند که به ارزش بازار حدود ۵ تریلیون دلار برسند، اما رسیدن به آن نقطه قطعی نیست. این امر نیازمند رشد بسیار بالا، استمرار در نوآوری، مقیاس جهانی و جذب بازارهای جدید است و با ریسک‌های قابل ملاحظه نیز همراه است. در نهایت، فارغ از اعداد و نمودارها، آنچه امروز در وال‌استریت و سیلیکون‌ولی رخ داده است، نشان می‌دهد که انقلاب هوش مصنوعی دیگر در حد تردید نیست؛ بلکه اکنون بزرگ‌ترین موتور خلق ثروت در تاریخ بشر شده و انویدیا، قلب تپنده آن است.

آتش‌سوزی در کمین هیرکانی

همه، بازار همچنان در نقطه حساسی ایستاده است؛ تداوم ورود نقدینگی حقیقی، پایدار ی رشد در صنایع بنیادی و انتشار گزارش‌های عملکرد ماهانه، سه عاملی‌اند که می‌توانند مسیر هفته‌های آینده را تعیین کنند. هفته اول آبان هرچند آغاز امیدوارکننده‌ای داشت، اما تداوم این روند نیازمند پشتوانه واقعی از سود و اعتماد است.

رشد هماهنگ شاخص‌ها در مقیاس هفتگی

بررسی روند شش هفته اخیر بازار سهام نشان می‌دهد که هفته اول آبان را می‌توان نقطه عطفی در مسیر بازدهی شاخص‌ها دانست. پس از چند هفته نوسان و رکود نسبی در همراه به‌بشتر ناشی از احتیاط معامله‌گران و نبود محرک‌های بنیادی تازه بود، در نخستین هفته آبان ورق برگشت و شاخص‌ها با هم‌سویی کسابقه‌ای مسیر صعود را در پیش گرفتند.

در این مقطع، شاخص کل بورس با رشد ۴.۲درصدی به یکی از بالاترین نرخ‌های بازدهی خود از ابتدای پاییز دست یافت؛ رقمی که تنها با جهش چشم‌گیر دوم مهرماه قابل مقایسه است. این رشد در حالی رقم خورد که بخش عمده‌ای از معاملات به صنایع شاخص‌ساز از جمله پتروشیمی‌ها، فلزی‌ها و شرکت‌های چندرشته‌ای صنعتی اختصاص داشت و خبرهای مربوط به اصلاح فرمول خوراک پتروشیمی‌ها نقش اصلی را در این رشد ایفا کرد. شاخص هموزن نیز که معیار دقیق‌تری از رفتار کلی بازار و سهام کوچک‌تر به حساب می‌آید، با افزایش ۲.۷۸ درصدی عملکردی مثبت را به ثبت رساند. این رشد نشان می‌دهد که جریان

^[1] گوگل با همکاری شرکت «ریلاینس ایندساترینز» (Reliance Industries) متعلق به «موکش آمبانی» (Mukesh Ambani) میلیاردر هندی، دسترسی رایگان به نسخه Pro هوش مصنوعی خود را برای میلیون‌ها کاربر سرویس «جی‌یو» (Jio) در هند فراهم می‌کند

^[2] به گزارش تک‌آر‌نچ، گوگل در تلاش برای گسترش حضور هوش مصنوعی خود در بازارهای نوظهور، با شرکت ریلاینس ایندساترینز همکاری کرده است تا اشتراک نسخه Pro هوش مصنوعی خود را بدون هیچ هزینه اضافی با طرح‌های 5G جیو همراه کند

♥ چالش ناترازی گاز و بحران در زنجیره

متانول

در سال‌های اخیر، همزمان با رشد مصرف داخلی گاز و کندی توسعه میادین جدید، محدودیت تامین گاز در زمستان‌ها به مشکلی مزمن تبدیل شده و بارزترین نمود آن، افت تولید در صنایع انرژی‌بر است. پتروشیمی‌های متانولی از مهم‌ترین واحدهای پتروشیمی کشور بوده و خوراک اصلی آنها گاز طبیعی است که بخش عمده آن را متان تشکیل می‌دهد. از اِیـن رو، گاز طبیعی برای پتروشیمی‌های متانولی نه تنها منبع انرژی و سوخت آنهاست، بلکه ماده اولیه تولید و خوراک آنها نیز محسوب می‌شود. بطور میانگین ۴۳ درصد از گاز مصرفی این واحدها به عنوان خوراک وارد فرآیند شیمیایی شده و باقی‌مانده برای تولید بخار، برق، و سایر نیازهای یوتیلیتی مصرف می‌شود.

بر اساس داده‌های رسمی، مجموع مصرف گاز واحدهای متانول‌ساز کشور روزانه بین ۳۰ تا ۴۵میلیون مترمکعب برآورد می‌شود که بخش قابل‌توجهی از کل گاز تخصیصی به صنعت پتروشیمی را تشکیل می‌شود. این در حالی است که کل صنعت پتروشیمی فقط حدود ۸.۷ درصد از کل مصرف روزانه گاز کشور را مصرف می‌کند. رشد سریع مصرف خانگی و نیروگاهی در زمستان، ضعف در سرمایه‌گذاری و توسعه میادین گازی، افت تولید در میدان پارس جنوبی و نبود زیرساخت کافی برای ذخیره‌سازی یا واردات گاز در فصل پیک مصرف را می‌توان از عوامل ناترازی گاز در کشور دانست که با توجه به گزارش‌ها در زمستان، میزان کسری گاز کشور به بیش از ۲۵۰میلیون مترمکعب در روز می‌رسد.

در چنین شرایطی، دولت ناچار می‌شود با اولویت‌بندی مصرف، گاز را به بخش‌های خانگی و حیاتی مثل نیروگاه‌ها تخصیص دهد و سهم صنایع، از جمله پتروشیمی‌ها را به حداقل برساند. اولین و مستقیم‌ترین اثر ناترازی گاز برای پتروشیمی‌های متانولی، کاهش یا قطع گاز خوراک است. هرگاه فشار گاز در شبکه پایین بیاید، شرکت ملی گاز با صدور بخشنامه‌هایی سهمیه خوراک را محدود کرده یا به‌طور موقت قطع می‌کند. از آن‌جا که گاز متان را خوراک اصلی و هم سوخت فرآیند است، قطع یا کاهش آن عملاً به معنی توقف کامل تولید خواهد بود.

در زمستان‌های اخیر، گزارش‌های متعددی از توقف تولید در واحدهای متانول‌ساز از جمله پتروشیمی‌های زاگرس، خارک، مرجان و… منتشر شده است. این وقفه‌ها نشتن‌زبان مالی هنگفتی در قالب توقف تولید، هزینه‌های راهاندازی مجدد و دست رفتن بازارهای صادراتی ایجاد می‌کند، بلکه در سطح ملی نیز منجر به کاهش ارزآوری در محل صادرات متانول می‌شود. از آنجا که متانول یکی از محصولات پایایی زنجیره شیمیایی است، کاهش تولید آن همچنین موجب افت فعالیت در صنایع پایین‌دستی نظیر تولید فرمالدئید، اسید استیک و پلاستیک‌های صنعتی می‌شود. در کنار چالش تامین، افزایش نرخ گاز نیز فشار مضاعفی بر این واحدها وارد کرده است.

در سال ۱۴۰۳ از فروردین ماه تا دی ماه افزایش قیمت هشت هزار تومانی را شاهد بودیم، به این صورت که در فروردین ماه قیمت گاز ۴۶ هزار و ۶۹۸ ریال بود و در دی ماه این مبلغ به ۱۲۶ و ۸۸۸ ریال رسیده است. درحالی‌که نرخ سوخت معادل ۶۰ درصد نرخ خوراک تعیین شده است. علاوه بر این، دولت عوارض صادراتی ۵ درصدی بر برخی محصولات از جمله متانول وضع کرده و همچنین مالیات و عوارض قانونی را در صورتحساب‌های گاز منظور می‌کند. این افزایش هزینه‌ها در شرایطی رخ داده که بازار جهانی متانول با مزاد عرضه و قیمت‌های نسبتاً پایین روبروست.

بنابراین هرگونه رشد بهای گاز خوراک یا عوارض داخلی و افزایش هزینه تولید، رقابت‌پذیری صادراتی شرکت‌های ایرانی را به‌شدت کاهش و سودآوری آنها را تحت‌تاثیر قرار می‌دهد. با توجه به آمارهای موجود می‌توان به این نکته رسید که میزان بالایی از هزینه تولید، صرف هزینه گاز چه به عنوان سوخت و چه به عنوان خوراک می‌شود؛ لذا کوچک‌ترین تغییر در نرخ گاز یا عوارض آن می‌تواند تاثیر مستقیم بر سود شرکت بگذارد. یکی از راهکارهای پیشنهادی برای اصلاح روند فعلی و کاهش اثرات ناترازی گاز طبیعی بر عملکرد واحدهای پتروشیمی، مشارکت فعال این واحدها با شرکت ملی صنایع پتروشیمی در طرح‌های فرهنگ‌سازی مصرف پهنه گاز خانگی است. کاهش مصرف در بخش خانگی می‌تواند منجر به آزادسازی ظرفیت گاز مورد نیاز پتروشیمی‌ها شود و از توقف یا کاهش ظرفیت تولید این واحدها جلوگیری کند.

این رویکرد، به دلیل ماهیت فرهنگی و رفتاری، نیازمند برنامه‌ریزی بلندمدت است، اما در صورت اجرا، نتایج ملموس و قابل‌توجهی در زمینه امنیت انرژی ملی و پایبندی تولید پتروشیمی‌ها به همراه خواهد داشت. راهکار دوم، به‌بربرداری از زیرساخت‌های ذخیره‌سازی گاز طبیعی به‌صورت LNG در فصل تابستان است. با توجه به اینکه در دوره گرم سال کشور با کمبود گاز مواجه نیست، پتروشیمی‌های می‌توانند با سرمایه‌گذاری در تاسیسات ذخیره‌سازی، گاز مزاد را خریداری کرده و آن را به گاز مایع (LNG) تبدیل و ذخیره کنند.

این ذخایر سپس در فصل سرد وارد شبکه مصرف پتروشیمی‌ها می‌شوند و به این ترتیب، مشکل کشور گاز در فصل زمستان رفع شده و تولید واحدها بدون اختلال ادامه می‌یابد. اجرای این روش علاوه بر تضمین ثبات تولید، موجب افزایش اعطاف‌پذیری شبکه گاز و بهبود امنیت انرژی ملی خواهد شد.

که توسط غرب در فهرست سیاه قرار داشتند، تحت بیمه این شرکت بودند. برای نمونه، نفتکش Fenghuang پس از قرار گرفتن در فهرست سیاه آمریکا در فوریه ۲۰۲۵، به مدت طولانی تحت پوشش بیمه Maritime Mutual بوده است.

فعالیت‌های Maritime Mutual باعث شده که مقامات نیوزیلند، به همراه شرکای بین‌المللی از جمله استرالیا، بریتانیا و آمریکا، تحقیقات گسترده‌ای را علیه این شرکت آغاز کنند. نگرانی اصلی مقامات، احتمال نقض تحریم‌ها و کوتاهی در اقدامات مقابله با پول‌شویی است. در اکتبر ۲۰۲۴، پلیس نیوزیلند دفاتر این شرکت در اوکلند و کرایست‌چرچ و همچنین یک اقامتگاه خصوصی را بازرسی و اسناد و مدارکی را ضبط کرد. هنوز اتهام کفبری علیه هیچ یک از افراد حاضر در این تحقیقات ثبت نشده است.

شرکت Maritime Mutual ضمن تأکید بر رعایت کامل قوانین و تحریم‌ها، اعلام کرده که تحریم‌ها را نقض نکرده و فعالیت‌های خود را تحت اسنادنادهای سنگین‌رانه انطباق با قوانین انجام می‌دهد. با این حال، این شرکت تاکنون در برابر پرسش‌ها درباره تحقیقات نیوزیلند پاسخ روشنی ارائه نکرده و هیچ یک از اعضای خانواده رنگین، مدیرعامل و موسس شرکت، پاسخی به درخواست‌ها نداده‌اند.

نقش حیاتی بیمه

بیمه‌ای که Maritime Mutual ارائه می‌دهد، نوعی بیمه «حفاظت و جبران خسارت (& Protection Indemnity) است و شامل پوشش محموله یا بدنه فیزیکی کشتی نمی‌شود. این بیمه مالک کشتی را در مقابل خسارت‌های احتمالی به افراد، اموال یا محیط زیست محافظت می‌کند. کارشناسان حوزه بیمه دریایی تأکید می‌کنند که بدون این بیمه، کشتی‌های ناوگان سایه‌ای قادر به حرکت حتی در بنادر ایران یا روسیه نخواهند بود و عملاً غیرفعال می‌شوند.

با توجه به اسناد رویترز و بررسی‌های انجام‌شده بسیاری از نفتکش‌هایی که تحت پوشش Maritime Mutual بوده‌اند، تاکتیک‌هایی مانند خاموش کردن سیستم‌های دریایی یا ارسال اطلاعات جعلی موقعیت را برای مخفی کردن فعالیت‌های خود به کار برده‌اند. این روش‌ها که به «spoofing» معروفند، نشان‌دهنده پیچیدگی فعالیت‌های دور زدن تحریم‌ها است.

بازتاب اقتصادی و سیاسی

در پی اعمال تحریم‌ها، حجم بیمه و فعالیت‌های Maritime Mutual به شدت افزایش یافته است. درآمد این شرکت از سال ۲۰۱۹ با رشد متوسط سالانه ۴۱ درصد به ۱۰۸ میلیون دلار در سال گذشته رسیده است. (در سال ۲۰۲۳ این رشد ۶۰ درصد بوده است، همزمان با اعمال تحریم‌های گسترده علیه روسیه)، این در حالی است که صادرات نفت ایران نیز در همان سال به ۴۲میلیارد دلار رسید، رقمی نزدیک به سطح قبل از تحریم‌ها. در بعد سیاسی، روسیه همواره تحریم‌های غربی را غیرقانونی می‌داند و ولادیمیر پوتین بارها موفقیت مسکو در دور زدن تحریم‌ها را تبلیغ کرده است.

پیچیدگی شبکه بیمه

Maritime Mutual علاوه بر پوشش مستقیم، از سیستم بیمه مجدد برای تقسیم ریسک استفاده می‌کند. بسیاری از بزرگ‌ترین شرکت‌های بیمه مجدد جهان، از جمله Lloyd's of London Munich Re Hannover MS Amlin و Re، به عنوان بیمه‌گر مجدد در کنار Maritime Mutual عمل کرده‌اند. این بدان معناست که حتی شرکت‌های بزرگ جهانی نیز به طور غیرمستقیم در چرخه تامین بیمه نفتکش‌های تحریم‌شده نقش دارند و در معرض ریسک نقض تحریم‌ها قرار دارند.

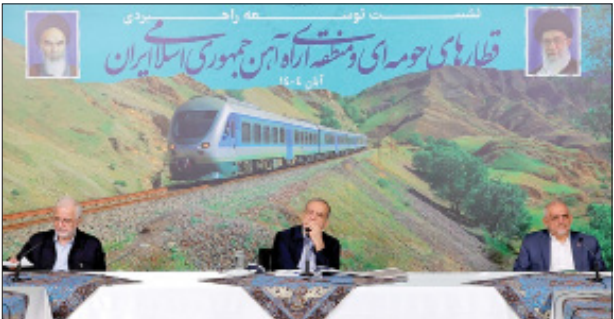
پیامدهای احتمالی

با توجه به تحقیقات جاری در نیوزیلند و فشارهای بین‌المللی، آینده فعالیت Maritime Mutual مبهم است. دولت نیوزیلند به همراه شرکای بین‌المللی بر رعایت کامل تحریم‌ها و جلوگیری از سوءاستفاده‌های احتمالی نظارت دارد. ادامه فعالیت‌های مشابه ممکن است منجر به محدودیت‌های قانونی و مالی شدید برای شرکت‌های بیمه‌ای شود که در فعالیت‌های تحریم‌شکنانه نقش دارند. همچنین این پرونده نشان‌دهنده ضعف سیستم‌های بین‌المللی در نظارت و اعمال تحریم‌هاست.

شرکت‌های کوچک اما با ارتباطات گسترده، می‌توانند با استفاده از پیچیدگی‌های ساختار بیمه و بیمه مجدد، جریان نفت تحریم‌شده را به حرکت درآورند و درآمدهای کلانی را برای کشورهای که تحت تحریم‌اند، ایجاد کنند. پرونده Maritime Mutual نمونه‌ای ملموس از آنچه در صنعت نفت و بیمه جهان با عنوان «ناوگان سایه» می‌شناسند، است. این شرکت کوچک نیوزیلندی با بیمه کردن کشتی‌های حامل نفت تحریم‌شده، بخش مهمی از تجارت نفتی غیررسمی را امکان‌پذیر کرده است؛ پرونده‌ای که نه‌تنها ابعاد اقتصادی و مالی دارد، بلکه به شکلی مستقیم با سیاست‌های بین‌المللی، تحریم‌ها و قوانین ضدپول‌شویی درگیر است. تحقیقات جاری در نیوزیلند و فشارهای بین‌المللی نشان می‌دهد که هیچ کشوری نمی‌تواند به تنهایی از پیامدهای تحریم‌ها معاف بماند و نقش شرکت‌های بیمه، هرچند کوچک، در این شبکه پیچیده، تعیین‌کننده است.

به گزارش شانا به‌قتل از رویترز، حاشیه سود پالایش نفت در بازارهای جهانی به بالاترین سطح ۲۰ ماه گذشته رسید؛ افزایشی که تا حدود زیادی ناشی از عملکرد مطلوب بازار گازوئیل و نگرانی‌ها درباره محدودیت عرضه در پی دور تازه تحریم‌های آمریکا علیه شرکت‌های نفتی روسفت و لوک اویل، بزرگ‌ترین صادرکنندگان روسیه بوده است. بر پایه داده‌های گروه مالی بورس اوراق بهادار لندن (LSEG)، حاشیه سود پالایش پیچیده در سنگاپور (شاخص سودآوری پالایش در آسیا) روز سه‌شنبه (ششم آبان ۱۴۰۴) به حدود ۹ دلار برای هر بشکه رسید که بالاترین سطح از فوریه ۲۰۲۴ و افزایشی خیره‌کننده نسبت به حدود ۲ دلار در اوایل اکتبر به‌شمار می‌آید. شفاف قیمتی گازوئیل با ۱۰ پی‌یام گوگرد هم روز سه‌شنبه از ۲۶ دلار برای هر بشکه عبور کرد و به بالاترین سطح خود در بیش از یک‌سال‌ونیم گذشته رسید.بازارهای اروپایی نیز روندی مشابه را تجربه کرده‌اند، به‌طوری که حاشیه سود معیار گازوئیل در روز دوشنبه از ۳۰ دلار برای هر بشکه فراتر رفت و به بالاترین سطح از اواسط فوریه ۲۰۲۴ رسید. در ایالات متحده آمریکا، معاملات آتی دیزل با گوگرد بسیار کم (ULSD) روز دوشنبه با اختلاف ۳۹ دلار و ۹۱۴ سنتی نسبت به معاملات آتی نفت خام آمریکا انجام شد؛ رقمی که بالاترین سطح از فوریه ۲۰۲۴ است.

۱+۴ ایراد قطار حومه‌ای

نیازمند توسعه در این بخش است، شبکه ریلی اختصاصی قطارهای حومه‌ای است. در جدیدترین نسخه طرح جامع حمل‌ونقل و ترافیک شهر تهران با بیش از ۹۰۰کیلومتر خط ریلی، برای اولین بار «قطار حومه‌ای» به عنوان یک مُد همگانی به رسمیت شناخته شد؛ در این طرح علاوه بر پیش‌بینی دو خط اکسپرس مدرن به طول مجموع ۲۴۶کیلومتر که مبدا و مقصد آنها شهرهای اقماری اطراف تهران است، سه محور دو خطه اختصاصی در شبکه راه‌آهن برای سرویس قطار حومه‌ای به ساکنان پرنده، هشتگرد و پیشوا به طول مجموعا ۱۸۸کیلومتر پیش‌بینی شد. به این ترتیب با احتساب ۹۱کیلومتر مترو، طول کل شبکه ریلی تهران – حومه در افق طرح جامع جدید شهر تهران یعنی سال ۱۴۲۰ به ۵۲۵کیلومتر خواهد رسید. فقدان ایستگاه‌های تبادلی میان مترو و راه‌آهن حومه‌ای، نقطه ضعف سومی است که مسعود پزشکیان به آن اشاره کرد و گفت: درحال‌حاضر بسیاری از بخش‌های شبکه ریلی کشور ناقص هستند؛ باید نقاط تبادلی ایستگاه‌های مترو و شبکه راه‌آهن، منطقه‌ای تکمیل و تجهیز شود تا مسافران و شهروندان بتوانند جابه‌جایی و تردد آسانی با استفاده همزمان از این شبکه داشته باشند.

بررسی «دنیای اقتصاد» نشان می‌دهد، بسیاری از حومه‌نشینان پایتخت و دیگر شهرهای بزرگ که با هدف کار و تحصیل در حال تردد دائمی به این مراکز جمعیتی هستند، دسترسی مطلوبی از شبکه راه‌آهن به شبکه مترو درون شهری و بالعکس ندارند و این موضوع به عنوان یک دغدغه مهم برای ساکنان شهرهای اقماری مطرح است. حومه‌نشین‌ها خواستار آن هستند که امکان تبادل سفر بین راه‌آهن و مترو در چند نقطه مختلف شهر مادر وجود داشته باشد.

مقصود رئیس‌جمهور صرفاً وجود ایستگاه مترو، در محوطه ایستگاه راه آهن نیست؛ کمالینکه دست‌کم در تهران و مشهد، هم‌اکنون چنین دسترسی‌هایی وجود دارد؛ آنچه لازم است در فاز توسعه‌ای پیش‌بینی شود، امکان تبادل سفر مستقیم میان این دو شبکه ریلی آن هم در بیش از یک نقطه از شهرهای بزرگ است. برای این منظور بهتر است در هر کدام از موقعیت‌های جغرافیایی (شمال، جنوب، شرق و غرب) یک ایستگاه تبادلی برای مسافران شهر حومه‌ای واقع در حريم آن محدوده وجود داشته باشد تا مسافر مترو به صورت مستقیم بتواند وارد شبکه راه‌آهن حومه‌ای شود. در مورد پایتخت، در صورت تصویب نسخه پیشنهادی طرح جامع حمل‌ونقل و ترافیک شهر تهران، چنین اتصالاتی نیز باید پیش‌بینی شود تا هم مترو و هم شبکه قطار حومه‌ای به حداکثر بهره‌وری در پوشش سفرهای تهران – حومه برسند.

کسری پارکینگ برای خودروهای سسواری در محوطه پیرامونی ایستگاه‌های راه‌آهن، چهارمین نقصی است که پزشکیان در بحث ضرورت اصلاح دسترسی به شبکه ریلی حومه‌ای به آن اشاره کرد. برخی از مسافران پایتخت تمایل دارند تا

پشت صحنه ناوگان سایه

لیلا جلیلووند - در روزهایی که تحریم‌های غرب علیه ایران و روسیه با هدف محدود کردن درآمدهای نفتی این کشورها شدت گرفته، یک شرکت بیمه کوچک در نیوزیلند به نام Maritime Mutual نقش حیاتی در ادامه جریان صادرات نفت تحریم‌شده این دو کشور ایفا کرده است.

به گزارش رویترز، این شرکت که دفتر مرکزی آن در اوکلند واقع شده و توسط خانواده‌ای بریتانیایی اداره می‌شود، بیش از دو دهه است که در زمینه بیمه کشتی‌ها از جمله پدک‌کش‌ها، کشتی‌های مسافری و حامل‌های بار فعالیت دارد. اما بررسی‌های رویترز نشان می‌دهد که Maritime Mutual با ارائه بیمه به کشتی‌هایی که از تحریم‌های بین‌المللی سرپیچی می‌کردند، به ادامه تجارت نفتی ایران و روسیه در آسیا کمک کرده است. در کریسمس گذشته، نفتکش Yug پس از تخلیه ۲میلیون بشکه نفت ایران در بندر چینگدائو، مسیر خود را ادامه داد. همزمان، در نزدیکی قطب شمال، نفتکش دیگری حامل نفت خام روسیه مسیر خود را به سمت هند در پیش گرفت و هزاران مایل آن‌سوتر، نفتکش سومی محموله نفت ایران را در سواحل مالزی تخلیه کرد.

این سه نفتکش از لحاظ مالکیت، اپراتوری و مشتریان متفاوت بودند، اما یک عامل مشترک داشتند: بیمه‌ای که توسط Maritime Mutual ارائه شده بود. این شرکت کوچک، تحت پشتیبانی بزرگ‌ترین شرکت‌های بیمه مجدد جهان، تقریباً یک ششم از نفتکش‌های «ناوگان سایه‌ای» تحریم‌شده توسط آمریکا، اتحادیه اروپا و بریتانیا را تحت پوشش بیمه‌ای قرار داده است.

ناوگان سایه اصطلاحی است که برای کشتی‌هایی به کار می‌رود که با تغییر نام و مدارک، محموله‌های نفتی را جابه‌جا می‌کنند. بیمه‌ای که Maritime Mutual ارائه می‌دهد، برای این کشتی‌ها حیاتی است، زیرا حتی بنادر ایران و روسیه نیز بدون بیمه، اجازه ورود به کشتی‌ها را نمی‌دهند.

بر اساس اسناد و اطلاعات رویترز، Maritime Mutual مسوول بیمه بسیاری از کشتی‌هایی بوده که نفت ایران و روسیه را پس از اعمال تحریم‌ها حمل کرده‌اند. از سال ۲۰۱۸، دست‌کم ۱۳۰ کشتی تحت پوشش این شرکت، محموله‌های نفتی را پس از اعمال تحریم‌ها جابه‌جا کرده‌اند. ارزش محموله‌های حمل‌شده توسط این کشتی‌ها بالغ بر ۱۸میلیارد دلار نفت ایران و ۱۷میلیارد دلار نفت روسیه بوده و حتی در روزهایی مشخص، بیش از ۳۰ نفتکش تحت پوشش Maritime Mutual در حال جابه‌جایی نفت تحریم‌شده بوده‌اند.

با وجود ادعای شرکت مبنی بر رعایت کامل تحریم‌ها، بررسی‌ها نشان می‌دهد که برخی از این کشتی‌ها حتی در روزهایی

حاشیه سود پالایش

جهانی به بالاترین سطح

۲۰ ماه اخیر رسید

رئیس‌جمهور با شناسایی ۴+۱ نقص شبکه قطارهای حومه‌ای، تدابیری را برای رفع نقاط ضعف موجود پیشنهاد کرده است. با وجود آنکه راهکارهای پیشنهادی رئیس‌جمهور در سطح حداقلی ارزیابی می‌شود و پاسخگوی گستره مشکلات شبکه ریلی حومه‌ای نیست، اما همین شناسایی دقیق، به عنوان گام اول عبور از وضعیت فعلی، مهم و موثر است و باید در گام بعدی، این نقاط ضعف را با تدوین یک بسته مکمل، برطرف کرد.

عدم اتصال مستقیم شبکه ریلی حومه‌ای به مترو در شهرهای مترودار، به نحوی که امکان تبادل مسافر وجود داشته باشد، یکی از مهم‌ترین نواقصی است که مسعود پزشکیان در نشست توسعه راهبری قطارهای حومه‌ای و منطقه‌ای راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران به آن اشاره کرده است.

رئیس‌جمهور بـا تأکید بر ضرورت افزایش کیفیت خدمات عمومی قطارهای حومه‌ای و منطقه‌ای تصریح کرد که برای توسعه راهبری قطارهای حومه‌ای باید کارگروهی تشکیل شود و مسائلی همچون اصلاح ساختار، بهره‌گیری از تجربه مشاوران مجرب داخلی و بین‌المللی، مشخص شدن شیوه مدیریت، برنامه‌ریزی، اجرای طرح‌ها و تامین منابع را بررسی کند. وی تأکید کرد: برای افزایش بهره‌وری و توسعه زیرساخت‌های راه‌آهن و قطارهای حومه‌ای، علاوه بر بهره‌گیری از دانش اساتید و دانشگاهیان کشور، باید از تجربه کشورهای دیگر نیز که در این زمینه پیشگام هستند، استفاده شود.

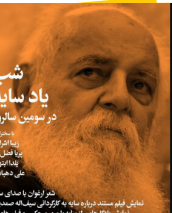
مسعود پزشکیان روز پنج‌شنبه با حضور در ایستگاه مرکزی راه‌آهن تهران در نشست توسعه راهبری قطارهای حومه‌ای و منطقه‌ای راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران شرکت کرد. پزشکیان همچنین بر افزایش بهره‌وری، مأموریت‌محور کردن فعالیت قطارهای حومه‌ای، افزایش کیفیت خدمات در راستای ارتقای رضایت‌مندی مردم، بهبود خدمات برای استفاده تکمیلی خانواده‌ها از مترو و قطار با اتصال ایستگاه‌ها و ایجاد پارکینگ در کنار آنها، کاهش مصرف انرژی، کاهش تأخیر در جابه‌جایی کالا و کنترل سوله‌های موجود تأکید کرد.

پزشکیان در سخنان خود ۴+۱ چالش عمده شبکه قطارهای حومه‌ای را شناسایی و تشریح کرد و در عین حال، راهکارهایی نیز برای افزایش کیفیت خدمات این حوزه ارائه داد. نقص اولی که پزشکیان مورد توجه قرار داد، ناوگان فرسوده در این شبکه است. ناوگان مورد استفاده در شبکه قطارهای حومه‌ای در کشور از نوع قطارهای سالتنی (ریل‌باس) است که نه تنها تعداد آنها محدود است، بلکه بخش قابل‌توجهی از آنها نیز فرسوده و حتی تعدادی از آنها به واسطه نیاز به تعمیرات اساسی کاملاً متوقف و خارج از سرویس است.

در حال حاضر به دلیل نبود تعداد کافی ناوگان ریل‌باس برای حمل مسافران حومه‌ای کشور، از پنج نوع قطار مختلف در خطوط حومه‌ای استفاده می‌شود که عمر برخی از آنها بسیار بالاست. برای مثال سال ساخت واگن‌های درجه ۲ آلمانی با ۶۴ و ۷۰ صندلی قدیمی و کشنده لکوموتیو، بین سال‌های ۱۳۵۲ تا ۱۳۵۶ است. پزشکیان در این نشست دستور داد هزینه تعمیرات اساسی ۹ دستگاه ریل‌باس پزشکیان را تأمین شود تا به چرخه فعالیت بازگردد. البته ۹ دستگاه در برابر ناوگان فعال ریل‌باس کشور که بیش از ۶۰دستگاه است، عدد قابل توجهی نیست و شاید بتواند کسری در یک یا حداکثر دو خط حومه‌ای را جبران کند؛ با این حال اشاره درست رئیس‌جمهور به فرسودگی این ناوگان و تأثیر آن بر رضایت عمومی مسافران، بر ضرورت ارتقای تعداد و کیفیت این ناوگان می‌افزاید.

رئیس‌جمهور در بخش دیگری از سخنانش به کمبود زیرساخت‌های شبکه ریلی اشاره و تأکید کرد که منابع توسعه زیرساخت‌های شبکه ریلی باید به شیوه‌های شفاف و شفافیت‌محور باشد. به گزارش «دنیای اقتصاد»، یکی از زیرساخت‌هایی که

● دلار ۹۳,۴۰۰ ● یورو ۱۰۸,۸۲۰ ● پوند ۱۲۵,۴۸۰ ● درهم ۲۵,۵۵۰ ● لیر ۲,۳۰۰ ● سکه ۸۵,۴۵۰,۰۰۰ ● سکه بهار آزادی ۷۶,۶۱۰,۰۰۰ ● نیم سکه ۴۵,۲۰۰,۰۰۰ ● ربع سکه ۲۶,۷۴۰,۰۰۰ ● سکه گرمی ۱۴,۸۰۰,۰۰۰ ● طلای ۱۸ عیار ۷,۵۹۰,۰۰۰ ● طلای ۲۴ عیار ۱۰,۱۰۰,۰۰۰ ●

نیاوران به نشانی خیابان پاسداران، مقابل پارک نیاوران، برگزار می‌شود.پخش خواندن شعر «ارغوان» با صدای سایه، نمایش فیلم هستند دربارهٔ سایه به کارگردانی سیفاله صمدیان و نمایش یادگارهایی از سایه با مرور بر عکس و فیلم‌های او، از دیگر بخش‌های این نشست خواهد بود.

شبی بر ای سایه

و هفتاد و دومین شب از شب‌های بخارا به یادبود این شاعر اختصاص یافته است.این نشست با همکاری نشر کارنامه و اختصاصی انتشارات نیاوران، در ساعت شش به‌دازظهر جمعه هفدهم مردادماه ۱۴۰۴ با سخنرانی زیبا اشرافی، پریا فضل‌اله، یلدا ابتهاج و علی دهباشی در سالن خلیج فارس فرهنگیاری برگزار می‌شود. به مناسبت سومین سالروز درگذشت امیرھوشنگ ابتھاج (ھ.ا. سایه)، هشتصد

صاحب امتیاز: موسسه مطبوعاتی دانش پیام بامداد نوین

مدیر مسئول: ابوالفضل حمیدی

چاپ: جام جم

آدرس: تهران، بلوار مرزداران، خیابان البرز ، البرزیکم، پلاک ۶

تلفن: ۰۲۱-۴۹۱۰۵۰۰۰

گستره توزیع : سراسری

شرکت توزیع : نشر گستر

روزنامه **دراقتصاد** www.marzeghtesad.ir **شنبه ۲۷ آبان آبان ماه ۱۴۰۴** شماره ۸۰۴

خاطرات طلایی تجارت دهه ۸۰

مر تفضی اکبری – تحریرهای کشور‌های غربی، بیش از همه بر تجارت خارجی ایران تأثیر گذاشته است.

تجارت خارجی در دهه‌های اخیر، به یکی از مهم‌ترین شاخص‌های سنجش پویایی اقتصاد کشور‌ها تبدیل شده است. شاخصی که تغییر مسیر آن، بازتابی از تحولات سیاسی و اقتصادی یک کشور به شمار می‌رود. در ایران تا پیش از تشدید تحریم‌ها، تجارت با جهان چهارپای متفاوت داشت. در سال‌های ابتدایی دهه ۸۰ شمسی، نشانه‌هایی از رشد، سرمایه‌گذاری و گسترش تعاملات بین‌المللی دیده می‌شد و اقتصاد کشور در مسیر بازتر شدن حرکت می‌کرد. بسیاری از صنایع نوپا در حال شکل‌گیری بودند و سیاست‌های ارزی و تجاری نیز امکان برنامه‌ریزی بلندمدت را برای فعالان اقتصادی فراهم می‌کردند. در آن زمان، ثبات نسبی در فضای اقتصادی و همکاری با شرکت‌های خارجی، مسیر تازهای برای توسعه صادرات غیرنفتی و حضور ایران در بازارهای جهانی گشوده بود. این مسیر چندان انامدگار نشد. از میانه دهه ۸۰، با افزایش فشارهای خارجی و اعمال تحریم‌های گسترده در دهه ۹۰، تجارت خارجی ایران به تدریج با محدودیت‌های بی‌سابقه روبه‌رو شد. از تباطات بانکی کاهش یافت، هزینه مبادلات بالا رفت و بسیاری از بازارهای سنتی کشور از دست رفتند. در نتیجه، سیاستگذاری تجاری کشور از رویکردی بلندمدت به تصمیم‌های کوتاهمدت واکنشی تغییر یافت و اقتصاد ایران از مسیر بهینه تجارت جهانی فاصله گرفت. اکنون که بیش از یک دهه از آغاز این تحولات می‌گذرد، بازخوانی وضعیت تجارت ایران در سال‌های پیش از تحریم‌ها اهمیت دوباره یافته است. مرور شاخص‌ها و روایت فعالان اقتصادی از آن دوره، تصویری از اقتصادی ارائه می‌دهد که در آستانه جهش صادراتی قرار داشت، اما زیر فشار عوامل بیرونی و در سایه بی‌ثباتی سیاست‌های داخلی، فرصت تحقق آن از میان رفت. پرسش امروز این است که اگر مسیر دهه ۸۰ بدون مداخله تحریم‌ها ادامه می‌یافت، تجارت خارجی ایران تا چه اندازه می‌توانست به موتور واقعی رشد اقتصادی کشور تبدیل شود؟

از رونق تا رکود سرمایه‌گذاری

محمد لاهوتی، رئیس کمیسین توسعه صادرات غیرنفتی اتاق بازرگانی ایران، درباره وضعیت تجارت خارجی ایران در دهه ۸۰ شمسی و پیش از شدت گرفتن تحریم‌ها علیه ایران توضیح داد: از اوایل دهه ۸۰ و با روی کار آمدن دولت اصلاحات، سرمایه‌گذاری‌های قابل‌توجهی در بخش نفت، گاز و پتروشیمی انجام شد. نتیجه این سرمایه‌گذاری‌ها در اوایل دهه ۹۰ نمایان شد و واحدهای پتروشیمی به بهره‌برداری رسیدند. در این بازه زمانی، میزان صادرات کشور به رکورد نزدیک به ۵۰میلیارد دلار رسید، اما پس از آن به دلیل تشدید تحریم‌ها، روند سرمایه‌گذاری در صنعت پتروشیمی متوقف شد و تولیدات این بخش نیز در همان سطح باقی ماند. صنایع پایین‌دستی پتروشیمی شکل نگرفتند و معدود واحدهایی هم که ایجاد شدند، به‌دلیل نبود حمایت موثر نتوانستند از ظرفیت موجود بهره ببرند. از دهه ۹۰ به بعد، میزان صادرات غیرنفتی کشور بین ۴۰میلیارد تا ۸میلیارد دلار در نوسان بوده است.

این ارقام با ظرفیت واقعی اقتصاد ایران همخوانی نداشتند، زیرا هدف‌گذاری‌های پیشین برای صادرات غیرنفتی، رقمی بین ۱۰۰میلیارد تا ۲۰۰میلیارد دلار بود که هرگز محقق نشد. او با اشاره به بحث سرمایه‌گذاری‌های خارجی در ایران پیش از آغاز تحریم‌ها عنوان کرد: پیش از تشدید تحریم‌ها، به‌ویژه در دولت اصلاحات، سرمایه‌گذاری‌ها داخل ایران توسط شرکت‌های اروپایی نظیر شرکت‌های فرانسوی، آلمانی و ایتالیایی انجام می‌شد. به‌عنوان مثال، ورود شرکت‌های خودروسازی فرانسوی به ایران در همان دوره صورت گرفت. در حوزه نفت، گاز و پتروشیمی هم سرمایه‌گذاری‌ها بیشتر توسط فرانسوی‌ها

در دهه ۸۰ شمسی، بازرگانان می‌توانستند با استفاده از ابزارهای مالی متنوع، با بسیاری از کشور‌های جهان تجارت کنند؛ روندی که در صورت تداوم می‌توانست باعث تحقق هدف صادرات ۱۰۰میلیارد دلار شود.

انجام می‌شد. هرچند، این به آن معنا نیست که کشور‌های نظیر چین در ایران حضور نداشتند، بلکه سهم آنها کمتر بود. به‌مرور و با افزایش تحریم‌ها، شرکت‌های غربی از ایران خارج شدند و حضور چین پررنگ‌تر شد.

لاهورتی درباره بازارهای صادراتی ایران در دوران پیش از تحریم‌ها تصریح کرد: در آن زمان، بازارهای صادراتی ایران گسترده بود و حتی با آمریکا نیز روابط تجاری برقرار بود. به‌عنوان نمونه، آمریکا بزرگ‌ترین بازار صادراتی فرش ایران به‌شمار می‌رفت، اما پس از وضع تحریم‌های داماتو در دوران ریاست‌جمهوری بیل کلینتون و در ادامه با تصویب قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل و شدت گرفتن تحریم‌ها در سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲، بسیاری از شرکت‌های خارجی که در ایران سرمایه‌گذاری کرده بودند، از کشور خارج شدند. هرچند پس از توافق پراچام بخشی از این شرکت‌ها فعالیت خود را از سر گرفتند، اما با خروج آمریکا از پراچام، مجدد ایران را ترک کردند و در نتیجه، سرمایه‌گذاری خارجی در کشور به‌شدت کاهش یافت.

از ثبات ارزی تا بحران بانکی

این فعال بخش خصوصی درباره سیاست‌های ارزی در دهه ۸۰ تشریح کرد: سیاست‌های ارزی ایران پیش از تحریم‌ها و حتی تا سال ۱۳۹۷ متفاوت بود. در اواخر دولت سازندگی، پیمان‌سیاری ارزی برقرار شد، این در حالی است که در همین دولت پس از جنگ تحمیلی، این سیاست لغو شده بود. در دولت اصلاحات و با یکسان‌سازی نرخ ارز، پیمان‌سیاری مجدد لغو شد و تا سال ۱۳۹۷ دیگر اعمال نمی‌شد. در این سال‌ها، واردات در مقابل صادرات به راحتی انجام می‌شد و تجارت طبق روال طبیعی و بدون مشکلات فعلی جریان داشت.

رئیس کمیسون صادرات غیرنفتی اتاق بازرگانی ایران درباره نقش نظام بانکی در انجام تجارت خارجی پیش از تحریم‌ها و پس از آن اظهار کرد: پیش از تحریم‌ها، بانک‌ها نقش مهمی در تسهیل مبادلات تجاری داشتند و ابزارهایی مانند گشایش اعتبار اسنادی (L/C)، فاینانس و ریفاینانس به‌صورت گسترده مورد استفاده قرار می‌گرفت. در آن زمان، تاجران می‌توانستند حدود ۱۰ تا ۱۵ درصد بهای کالا را در زمان خرید پرداخت کرده و باقی‌را طی یک تا دو سال بعد تسویه کنند. همچنین در معاملات صادراتی و وارداتی، استفاده از گشایش اعتبار اسنادی مدت‌دار رایج بود و بانک‌ها نقش واسطه‌ای موثر میان خریدار و فروشنده ایفا می‌کردند. این نظام بانکی کارآمد باعث می‌شد گردش سرمایه در تجارت خارجی و نیاز به سرمایه در گردش کمتر انجام شود. در نتیجه، فعالان اقتصادی می‌توانستند چندین بار در سال سرمایه خود را به گردش درآورند. این امر موجب افزایش تولید، کاهش هزینه‌ها و بهبود سودآوری بنگاه‌ها می‌شد.

او گفت: با آغاز تحریم‌های بانکی، ارتباط مالی ایران با نظام بین‌الملل قطع و تجارت خارجی به شبکه صرافی‌ها و شرکت‌های واسطه‌ای وابسته شد. این تغییر، ریسک تجارت را به‌شدت افزایش داد و هزینه‌های مبادله را بالا برد. علاوه بر این، فرآیند تخصیص ارز برای واردکنندگان نیز زمان‌بر شد و بسیاری از تاجار برای دریافت ارز ماه‌ها در صف انتظار ماندند. مجموع این عوامل موجب کندی جریان تجارت خارجی و کاهش چشم‌گیر فعالیت تولیدی در کشور شد، به‌طوری‌که امروز در بسیاری از شهرک‌های صنعتی، میزان فعالیت واحدها به حدود ۳۰ تا ۴۰ درصد ظرفیت واقعی رسیده است.

شکاف میان برنامه و واقعیت

لاهورتی درباره تصویر تجارت خارجی ایران پیش از تحریم‌ها یادآور شد: به هر حال، ایران به‌عنوان کشوری نفت‌خیز، تا پیش از انقلاب اسلامی مسیر صنعتی شدن را آغاز کرده بود و سرمایه‌گذاری‌هایی هم در این زمینه انجام شده بود، اما این روند به تکامل نرسید. پس از انقلاب و با آغاز جنگ تحمیلی، بسیاری از واحدهای صنعتی دچار اختلال و مشکلات جدی شدند. پس از پایان جنگ تحمیلی هم دولت تمرکز خود را بر تولید و صادرات معطوف کرد و تلاش شد سیاستگذاری‌ها در راستای تقویت اقتصاد غیرنفتی تنظیم شود. با این حال، به‌رغم تمام اقدامات و برنامه‌ریزی‌ها، تحریم‌های بین‌المللی روند توسعه را مختل کرد و بسیاری از اهداف تعیین‌شده در برنامه‌های توسعه اقتصادی کشور محقق نشد. در واقع، اغلب برنامه‌های توسعه به‌جز یک مورد، کمتر از ۳۰ تا ۴۰ درصد تحقق یافتند که این نشان‌دهنده فاصله قابل‌توجه میان اهداف و نتایج واقعی است. وی افزود: از این‌رو نمی‌توان وضعیت تجارت ایران پیش از تحریم‌ها را کاملاً مطلوب دانست، زیرا گرچه جهت‌گیری‌ها و سیاستگذاری‌ها به‌تدریجی به سمت اقتصاد غیرنفتی هدایت شده بود، اما عوامل بیرونی، به‌ویژه تحریم‌های گسترده از سال ۱۳۹۷ به بعد، این مسیر را با چالش‌های جدی مواجه کرد و مانع تحقق اهداف اقتصادی کشور شد.

راهی که نیمه‌تمام ماند

این فعال بخش خصوصی در پاسخ به این پرسش که اگر تحریم‌ها اعمال نمی‌شدند، روند طبیعی تجارت ایران به چه سمتی می‌رفت، تصریح کرد: بدون تردید، اگر تحریم‌ها علیه ایران اعمال نمی‌شد و روند تجارت خارجی کشور با همان سیاستگذاری‌های دهه ۸۰ ادامه می‌یافت، امروز شاهد رشد قابل‌توجه صادرات با ارزش افزوده بالا، تسهیل بیشتر مبادلات تجاری و افزایش درآمد سرانه و اشتغال در مقایسه با وضعیت فعلی بودیم. با این حال، شرایط تحریمی آثار عمیق خود را بر اقتصاد ایران بر جای گذاشت. در کنار آن، برخی سوءمدیریت‌ها و تصمیم‌گیری‌های نادرست داخلی نیز به اندازه تحریم‌های خارجی بر روند اقتصادی کشور تأثیرگذار بوده و مانع تحقق ظرفیت‌های واقعی اقتصاد ایران شده است.

تجارت خارجی از گذشته تا امروز

حسن فروزانفرد، فعال اقتصادی، درباره شرایط تجارت خارجی در دوران پیش از تحریریه‌های دهه ۹۰ شمسی توضیح داد: یکی از نکات مهم پس از پایه‌گذاری یک برند، موضوع توسعه صادرات و برقراری ارتباط با سایر کشور‌هاست. به‌عنوان مثال، پس از تاسیس یک برند در حوزه صنایع غذایی، نخستین گام برای ورود به بازارهای صادراتی، ایجاد ارتباط موثر با ایرانیان مقیم خارج از کشور است. کشور‌هایی نظیر کانادا، استرالیا، کشورهای اروپایی، کشورهای حوزه خلیج فارس و حتی بعضی کشور‌های آفریقایی جزو مقاصد بازاریابی و صادراتی محبوب می‌شدند. در ابتدای دهه ۸۰، سفر به این کشور‌ها برای انجام فعالیت تجاری و دریافت ویزای تجاری چندان دشوار نبود. انتقال پول هم گاهی به صورت رسمی و توسط بانک‌ها و گاهی هم توسط صرافی‌های مختلف قابل انجام بود و دغدغه‌ای در بحث انتقال پول وجود نداشت. همچنین، مشکلی برای شرکت در نمایشگاه‌های بین‌المللی هم به‌عنوان بازدیدکننده و هم به‌عنوان ارائه‌دهنده محصول وجود نداشت.

در این دوره، کیفیت مناسب محصول شرط حضور در بازار‌های بین‌المللی بود.

این فعال اقتصادی درباره وضعیت کنونی حاکم بر تجارت خارجی تصریح کرد: در شرایط فعلی به دلایل متعدد، ورود به عرصه صادرات برای هر سازمانی با پیچیدگی‌های زیادی همراه شده است. موضوعاتی نظیر تعهدات ارزی، بازگشت ارز، زمان‌بندی بازگشت ارز و... تجارت خارجی را با چالش مواجه کرده است. از طرفی به‌دلیل محدودیت‌هایی که تحریم‌ها ایجاد کرده‌اند، شرکت‌ها در معرفی محصولات خود و انجام فعالیت‌های بازاریابی با مشکلات متعددی مواجه شده‌اند. همچنین، این وضعیت زمینه سوءاستفاده از برندهای ایرانی را فراهم می‌کند. زیرا بعضی از این برندها نمی‌توانند در بازارهای جهانی حضور یابند و توان دفاع از خود را ندارند. بنابراین، این احتمال وجود دارد که کالاهای تقلبی به نام آن برند در اختیار مشتریان قرار گیرد.

او با اشاره به اهمیت صادرات گفت: در شرایط فعلی، موضوع صادرات به‌عنوان یکی از گزینهای مهم برای رشد، ارتقای کیفیت و رقابت‌پذیری مطرح نیست. در حال حاضر اگر صادراتی هم انجام می‌شود، از کیفیت و رسمیت کافی برخوردار نیست. عواملی نظیر تفاوت نرخ ارز، محدودیت‌های ارزی، مشکلات حوزه حمل‌ونقل و لجستیک، قیمت بالا در بخش حمل‌ونقل و... ظرفیت‌های صادراتی را تحت تأثیر قرار داده‌اند. بنابراین می‌توان گفت که شرایط امروز با آن دوران اصلاً قابل مقایسه نیست. هرچند، با توجه به نرخ ارز در شرایط کنونی، باید فرصت‌های فراوانی برای استفاده از ظرفیت‌های صادراتی فراهم می‌شد، اما محدودیت‌های داخلی و بین‌المللی فضای را فراهم کرده که نمی‌توان از این ظرفیت استفاده کرد. به‌عنوان نمونه در ترکیه، تورم و کاهش ارزش پول در این کشور باعث رکوردشکنی در حوزه صادرات شده و تأثیر عمیقی بر صادرات غیرنفتی ایران گذاشته است.

نقش بانک مرکزی در تجارت

فروزانفرد درباره نقش بانک مرکزی در تجارت خارجی تشریح کرد: زمانی که بانک مرکزی جایگزین سایر نهادهای مرتبط و سیاستگذار در عرصه صادرات و تولید شود و در این زمینه‌ها با توجه به نرخ ارز تصمیم‌گیری و سیاستگذاری کند، این تصمیمات باعث آسیب رسیدن به ظرفیت‌های صادراتی کشور می‌شود. در این شرایط با توجه افزایش قیمت‌ها، مشکلات تأمین مواد اولیه و مشکلات ارزی، فقط صادرات می‌تواند تا حدی مشکلات را برطرف کند و به ادامه یافتن فعالیت‌های تولیدی کمک کند.

واردات پیش از تحریم

فروزانفرد درباره مشکلات واردات مواد اولیه و فناوری در دوران پیش از تحریم اظهار کرد: در آن دوران مشکلاتی وجود داشت، اما چندان قابل‌توجه نبود. زیرا صادرکنندگان خارجی آماده همکاری با تولیدکنندگان ایرانی بودند. از طرفی، مشکلات انتقال ارز و بوروکراسی اداری برای دریافت مجوز وجود نداشت. همچنین، برای خرید مواد اولیه و یا دستگاه‌های صنعتی نیازی به پرداخت تمام مبلغ به صورت نقدی نبود و واردکنندگان می‌توانستند از ظرفیت‌های بانکی استفاده کنند و حتی تولیدکنندگان هم می‌توانستند از محل منافع حاصل، بودجه خرید دستگاه و مواد اولیه را تأمین کنند، اما اکنون باید تمام مبلغ به صورت نقدی پرداخت شود. این فعال اقتصادی درباره سیاست‌های ارزی در دوران پیش از تحریم‌ها یادآور شد: در تمام مواقع مشکل ارز چندترخی وجود داشته، اما بعضی مواقع فاصله بین نرخ‌های ارز کمتر بوده است. به‌عنوان نمونه، دولت اول هاشمی رفسنجانی در کاهش فاصله نرخ‌های ارز عملکرد بهتری نسبت به دولت دوم او داشت. در دولت دوم با اجرای سیاست‌های اقتصادی جدید، قیمت ارز افزایش چشم‌گیری پیدا کرد و فاصله بین نرخ‌های ارز بیشتر شد. بهترین دولت در این زمینه، دولت هفتم به ریاست سید محمد خاتمی بود. زیرا هماهنگی اقتصادی میان دستگاه‌های مختلف دولت وجود داشت و روابط بین‌المللی هم در وضعیت مطلوب‌تری قرار داشت.

عکس نوشت

کارتون

«شروین حاجی‌پور» با زیرگر شد

شروین حاجی‌پور، خواننده‌ای که اولین بار در برنامه عصر جدید روی صحنه رفت و با استقبال خوبی از سوی مخاطبان مواجه شد، به دنیای بازیگری پیوست.

حاجی‌پور به همراه پریناز ایزدیار نقش‌های اصلی فیلم «بن سای» به کارگردانی علی بهراد را بازی می‌کنند.

بهراد که پیش از این فیلم‌های «تصور» و «تهران کنارت» را ساخته، از هفته آینده سومین فیلمش را به تهیه کنندگی رضا فتح‌اللهی کلید می‌زند.

.....

معرفی نامزد اِبرانی جایزه «من می‌خوانم»

علی‌اصغر سیدآبادی از سوی شورای کتاب کودک به عنوان نامزد جایزه جهانی IREAD (من می‌خوانم) ۲۰۲۶ معرفی شد.

شورای کتاب کودک پس از اعلام فراخوان و طی مراحل داوری و بررسی در گروه جوایز ترویج برای بار دوم علی‌اصغر سیدآبادی» را برای دریافت جایزه IREAD (من می‌خوانم) معرفی کرد.

بنیاد «حسن رُن» در چین و دفتر بین‌المللی کتاب برای نسل جوان (IBBY)، اخیراً جایزهای به نام IREAD (من می‌خوانم) را برای مروجان برجسته کتابخوانی بنیان نهاده‌اند که به منظور تشویق ایجاد تمهید پایدار در قبال ترویج کتابخوانی و ایجاد تمهید پایدار برای مردم کره زمین به فعالان این عرصه اهدا می‌شود. این جایزه مشوق افرادی است که حداقل سه سال، با ناواری و خلاقیت، در زمینه خواندن و شومه‌های مختلف آن، با کودکان و نوجوانان فعالیت کرده باشند و فعالیتشان تداوم داشته باشد. نامزدهای این جایزه را در ایران شورای کتاب کودک-شاخه ملی دفتر بین‌المللی کتاب برای نسل جوان (IBBY) -تعیین و معرفی می‌کند. داوران گروه جوایز ترویج شورای کتاب کودک، علی‌اکبر بهار، جعفر توندجنانی، فاطمه چایکار، رویا شهری، لیلی کافشارزاده و ندا موحدی‌پور هستند.

.....

ادبیات ترجمه کره جنوبی رکورد زد

گزارش تازه مؤسسه ترجمه ادبیات کره نشان می‌دهد که فروش خارجی کتاب‌های کره‌ای در سال ۲۰۲۴ با جهشی ۱۳۰ درصدی نسبت به سال قبل آن، به رکورد تاریخی ۱.۲ میلیون نسخه رسید. فروش ادبیات کره‌ای در بازارهای بین‌المللی در سال ۲۰۲۴ بیش از دوبرابر شده؛ موجی از علاقه‌مندی جهانی به آثار کره‌ای و کسب جایزه تاریخی نوبل توسط هان کانگ نقش کلیدی در این جهش داشت.

بر اساس داده‌های تازه منتشرشده توسط مؤسسه ترجمه ادبیات کره (LTiKorea)، کتاب‌هایی که با حمایت مالی این مؤسسه برای ترجمه و انتشار منتشر شده‌اند، در سال گذشته حدود ۱.۲ میلیون نسخه در خارج از کشور فروش داشته‌اند. این رقم نسبت به سال ۲۰۲۳ که ۵۲۰ هزار نسخه بود، رشدی بیش از ۱۳۰ درصد را نشان می‌دهد.

نتایج این بررسی همچنین حاکی از آن است که در فاصله سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۴، در مجموع ۹۴۴ عنوان کتاب در ۴۰ زبان مختلف به فروش رسیده و در مجموع ۲۶۸ میلیون نسخه فروخته‌اند؛ این عدد ۷۳۰ هزار نسخه بیشتر از دوره پنج‌ساله قبلی (۲۰۱۹ تا ۲۰۲۳) است.

سال ۲۰۲۴ از نظر تعداد عناوین منتشرشده و فروش کلی سالی استثنایی بود. میانگین فروش هر کتاب به رکورد ۱,۳۷۱ نسخه رسید و ۴۵ عنوان بیش از ۲۴ هزار نسخه و ۲۴ عنوان بیش از ۱۰ هزار نسخه فروختند.

در میان پرفروش‌ترین‌ها می‌توان به آثار زیر اشاره کرد:

(درس‌های یونانی) نوشته هان کانگ (ترجمه انگلیسی)

(خشکشویی خندان یون-نام-دونگ) نوشته کیم جی-یون (ترجمه انگلیسی)

(گوله برفی) نوشته پارک سو-یونگ (انگلیسی) (فروشگاه رؤیاهای دارِ گالت) نوشته لی می-یه (ترجمه فرانسوی)

فروشگاه مواد غذایی فرصت دوباره) نوشته کیم هو-بین (ترجمه آلمانی)

(دم باشکوه روياه) نوشته سون وون-پیونگ (ترجمه روسی)

موفقیت هان کانگ و دریافت جایزه نوبل ادبی ۲۰۲۴، بنا بر اعلام مؤسسه ادبیات کره، نقطه عطفی در گسترش جهانی ادبیات کره‌ای بوده است. آثار این نویسنده که با حمایت این نهاد به ۲۸ زبان ترجمه و در ۲۷ نسخه منتشر شده‌اند، در سال گذشته به‌تنهایی فاصله ۱۱۰ هزار نسخه فروش داشته‌اند.

علاقه‌مندی به آثار او تنها محدود به انتشارهای جدید نبوده؛ فروش بین‌المللی کتاب‌های منتشرشده پیش از ۲۰۲۳ نیز پنج‌برابر افزایش یافت و از حدود ۳۰ هزار نسخه در سال ۲۰۲۲ به ۱۵۰ هزار نسخه در سال ۲۰۲۴ رسید.

.....

آغاز تولید انیمیشن سینمایی «بچه‌های جنگ»

با پویانمایی «بچه‌های جنگ»، جنگ تحمیلی ۱۲ روزه میان ایران و رژیم صهیونیستی در قالب فیلم سینمایی روایت می‌شود.

طبق گزارش رسیده، مجموعه مه‌وا، تولید اولین انیمیشن سینمایی با موضوع جنگ ۱۲ روزه تحمیلی رژیم صهیونیستی علیه ایران را با عنوان «بچه‌های جنگ» آغاز کرده است.